

Край любімы, мой родны, ты навекі свабодны, за цябе я на бітву хадзіў!

МІНСКАЯ ПРАЎДА

Газета заснавана 1 лістапада 1950г. | Субота, 2 ліпеня 1994 года | №68 (10768) | Цана 200 руб.

В годы Великой Отечественной войны было проведено немало классических, выдающихся боевых операций, сражений, боев местного значения, которые навек вошли в историю военного искусства. Блестящей по стратегическому замыслу и исполнению, несомненно, являлась и операция под кодовым названием "Багратион".

Она началась 23 июня и продолжалась до 29 августа 1944 г. Можно говорить о том, какие фронты, армии, дивизии участвовали с противоборствующих сторон, можно перечислять количество личного состава, техники, называть населенные пункты, излагать ход боевых действий, но нельзя не сказать о главном — о высоком морально-политическом духе войск, их верности Родине, готовности преодолеть любые преграды на пути к освобождению Беларуси.

Победа в этой операции далась нелегко. Потери советских войск составили 178.507 человек. В сутки погибало около 2.600 воинов. Но вражеских солдат погибло значительно больше. Именно из "Минского котла" более 57 тыс. фашистов было отправлено прямо в Москву. Сбылась их заветная мечта пройти маршем по улицам столицы. Но шли они с опущенными головами, во главе их — 26 генералов. За ними двигались машины с цистерной воды и смывали их поганые следы. Вот таким "триумфом" увенчались бредовые планы фюрера.

Завершив освобождение Беларуси, советские воины пошли дальше. К полному разгрому фашизма. На это ушло меньше года. А в июле, почти через год после проведения операции "Багратион", состоялся знаменитый Парад Победы. В нем участвовали и те, кто дрался с врагом на нашей земле, кто от имени павших на поле брани демонстрировал верность Родине.

Мало осталось освободителей. Трудно им. Но они не одиноки. К их праздничным колоннам присоединятся тысячи людей. Будут цветы, улыбки, радость... Будут грусть и слезы по тем, кого нет среди нас. Мы поклонимся и поблагодарим павших и живых героев. Перед ними мы в вечном долгу.

Фронтовикам, партизанам и подпольщикам мы посвятили этот номер газеты.

СВЯТА СКЛІКАЛА СЯБРОЎ

Неаспрэчная ісціна: кожная гадавіна вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — свята не толькі яе вызваліцеляў і жыхароў рэспублікі. Гэта светлая і памятная дата для ўсіх, каму дарагія ідэалы свабоды, дабра, справядлівасці, хто не здраджвае народнай памяці. І сёлетні 50-гадовы юбілей вызвалення — яшчэ адно яскравае сведчанне, што і радасць, і гора разам з беларусамі шчыра дзеляць іх даўнія сябры — народы былога Саюза ССР.

Напярэдадні юбілейных урачыстасцей у вобласць прыбылі дэлегацыі Маскоўскай і Кіеўскай абласцей, якія супрацоўнічаюць з Міншчынай. Групу маскоўскіх гасцей узначальваюць першы намеснік старшыні абласной Думы Мікалай Якаўлевіч Кечкін і першы намеснік кіраўніка адміністрацыі вобласці Анатоль Васільевіч Далгалапцеў, кіеўскіх — першы намеснік кіраўніка абласной дзяржаўнай адміністрацыі Мікалай Аляксандравіч Борсук. У складзе абедзвюх дэлегацый — удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны Аляксандр Рыгоравіч Арэф"еў, Павел Карнеевіч Барзінскі, Анатоль Іванавіч Паноў.

Учора госці наведалі Мядзельскі раён, азнаёміліся са славутымі мясцінамі нарачанскага краю, агледзелі аб"екты вытворчага і сацыяльна-культурнага прызначэння. Сёння дэлегацыі пабываюць на эксперыментальнай базе імя Суворава Уздзенскага раёна, а затым прымуць удзел у сустрэчы ветэранаў гарадоў і раёнаў Міншчыны з кіраўніцтвам вобласці.

Асобна аб сустрэчы. Яна пройдзе ў будынку аблвыканкома (вул.Чкалава, 5). Яе ўдзельнікі будуць ушанаваны і цёплым удзячным словам, і памятнымі сувенірамі ад Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, а таксама Міністэрства сельскай гаспадаркі і прадуктаў харчавання. Усе прысутныя прымуць удзел у цырымоніі ўскладання кветак да помніка Перамогі ў Мінску, на Кургане Славы, на мемарыяльным комплексе ў Хатыні.

Гэтым жа саставам Міншчына будзе ўдзельнічаць у рэспубліканскім урачыстым пасяджэнні, якое адбудзецца сёння ў 16 гадзін у мінскім Палацы спорту.

(Наш кар.).

ДАЕШЬ МИНСК!

Водружение флага над освобожденным Минском

ВСЛЕД за танкистами 2-го гвардейского Тацинского танкового корпуса в столицу Беларуси город Минск рано утром 3 июля 1944 года ворвался передовой отряд 220-й Оршанской стрелковой дивизии. Отряд был сформирован на базе 2-го стрелкового батальона 673-го полка. Командовал батальоном старший лейтенант Зиновий Андреевич Дюдин, замполитом был капитан Григорий Егорович Мышинский.

Вот как это было. В ночь на третье июля солдат второго батальона подняли в два часа. Легкий туман стлался над землей. На темном шоссе стояла колонна грузовиков, на бортах кто-то вывел мелом: "Даешь Минск!" Бойцы подносили к машинам минометы, ящики с минами, пулемёты.

Комбат, коренастый, среднего роста, подходил к каждой машине, говорил с людьми, смотрел, как они размещаются.

Скользнули через зелень первые солнечные лучи, заиграли в капельках утренней росы, и сон прошел. Замолчал, думал о предстоящем бое: "Каким он будет? Кажется, все сделали для лучшего выполнения задания. Вчера весь день и вечер проверяли оружие, боеприпасы, приказ довели до каждого человека. Читали обращение Военного совета 31-й армии. Солдаты и офицеры поклялись освободить столицу Советской Беларуси от гитлеровских оккупантов. Провели партийные и комсомольские собрания. Коротко, но ясно сказал старший сержант Афанасий Ляпустин: "Мне на митинге вручили знамя для водружения на Доме правительства. Только смерть мне может помешать выполнить это партийное поручение". Характерная деталь: в кандидаты он вступил под Ельней, в члены партии — после взятия Минска. Позади три ранения, два ордена за Ельню и Оршу. И вот перед нами Минск. Все думают о предстоящем бое.

Думают и новички-солдаты, бывшие белорусские партизаны. Передовой отряд после митинга на десяти "студебеккерах" двинулся в путь. Первый привал после Орши и Дубровно был у деревни Жуков Луг. Автомашины остановились возле полусожженной деревни. Отсюда батальон пойдет на исходные позиции.

На коротком привале к солдатам подошла старая женщина. Опираясь на палку, она смотрела на них и плакала. Ее заметил парторг младший лейтенант Куприянов и участливо спросил: "Бабушка, что с тобой?" Она ответила не сразу. Вздохнула, вытерла лицо и тихо проговорила: "Фашисты убили внучку Зиночку. 57 детей сгубили. Всех побросали в колодец. За что? Что им малые дети сделали? Ироды. Убийцы".

Больше она говорить не могла — душили слезы. Склонила голову. Сразу смолкли солдатские разговоры. Комбат поднялся и подошел к женщине. "Бабушка, — сказал он. — Мы идем освобождать Минск. Отомстим за всех детей и твою Зиночку. Клянемся тебе", — он пожал ей руку.

"Товарищи, — обратился комбат к солдатам, — вы слышали, какую зверскую расправу учинили фашисты. Будем мужественными в бою. Отомстим за детей, за убитых товарищей, за муки и страдания нашего народа. Минск должен принадлежать белорусам! Вперед, за Родину!"

Вслед за артиллерийским огневым валом двинулись танки, самоходные орудия, устремились вперед пехотинцы. С боем преодолевали сложные инженерные сооружения и препятствия. Во второй линии обороны развернулись рукопашные схватки. В 6 часов утра солдаты передового отряда подошли к окраине. Город горел, некоторые здания рушились от взрывов заложенных в них мин. Воины отвоевывали дом за домом, улицу за улицей.

Командир умело руководил сражением. Туда, где было тяжело, посылал подмогу. Его видели в самых опасных местах боя.

Героем батальона стал комсомолец сержант Кулембетов. Он подкрался сначала к одному, потом к другому вражескому пулемету и гранатами уничтожил обе пулеметные точки. Отважный сержант повел четвертую роту в атаку, бойцы стали занимать Дом Красной Армии, и на здании затрепетал в лучах июльского солнца красный стяг. Его водрузили старший сержант Арсентий Скиба и рядовой Л.Мусалиев.

Отличился и коммунист старший сержант А.Г.Ляпустин. С группой бойцов он ворвался в здание западного вокзала. Старший сержант гранатой уничтожил пулемет,

в упор расстрелял девять фашистов. На крыше вокзала он установил красный флаг. Немцы подумали, что город занят русскими, и 27 человек сдались в плен. С этими же бойцами Ляпустин вбежал в Дом правительства Белорусской ССР. Солдаты очищали комнаты от противника. Встретились с тремя нашими танкистами и с ними на балконе третьего этажа водрузили алое полотнище.

Вот что вспоминает ветеран. Привожу выдержки из его письма автору этой статьи. "Когда въехали в Минск, это было небывалое зрелище. Все кругом горело, все было в развалинах... Из развалин выходили люди, много людей со слезами радости нас обнимали, целовали, хотя времени на это не дано, надо было идти вперед, еще всюду шли бои".

Вернемся снова к тому памятному дню 3 июля 1944 года. В тот день энергично действовали бойцы и других частей. К концу дня Минск освободили. По улицам проходили танки, артиллерия, пехота. Жители торжествовали, обнимали воинов, дарили подарки, со слезами на глазах рассказывали о днях оккупации.

Ночью Дюдину позвонил командир полка подполковник К.Даненков: "Поздравляю. Москва салютовала освободителям Минска. Наш полк, как и другие полки дивизии, будет называться Минским. В этом большая заслуга твоих солдат и офицеров и твоя тоже. Поздравляю..." На груди комбата засверкал второй орден Красного Знамени. В последующих боях за Гродно он получил и третий. А первый получил в боях за Оршу. Не часто такое бывало на фронте. За месяц боев — три боевых ордена! Кстати, работая в архиве в Подольске, я видел и два представления на З.А.Дюдина к званию Героя Советского Союза. Но они так и остались лежать в архиве.

В 1964 году комбат, капитан запаса Зиновий Андреевич Дюдин умер. Мне удалось разыскать через архив всего двух солдат из двенадцати человек, которым поручалось водрузить знамена в то памятное утро 3 июля 1944 года. Это Афанасий Григорьевич Ляпустин и Арсентий Николаевич Скиба. Первый живет во Владимирской области, второй — на Харьковщине. Как обидно, что даже пятьдесят лет спустя храброго старшего сержанта А.Г.Ляпустина никто ни разу не приглашал в наш город, в город его боевой молодости.

Б.ДОЛГОТОВИЧ, подполковник запаса.

На снимках: минчане встречают своих освободителей; водружение флага над освобожденным Минском.

Паведамленне

Цэнтральнай камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

30 чэрвеня 1994 года адбылося пасяджэнне Цэнтральнай камісіі па выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, на якім разгледжаны вынікі выбараў 23 чэрвеня гэтага года. На падставе пратаколаў, якія прадстаўлены абласнымі і Мінскай гарадской камісіямі, устаноўлена, што ў спісы для галасавання па выбарах першага Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь было ўнесена 7.476.586 выбаршчыкаў. З'явіліся на выбарчыя ўчасткі 5.912.102 выбаршчыкі, прынялі ўдзел у галасаванні 5.904.312 чалавек, што складае 78,97 працэнта. 121.509 бюлетэняў прызнаны несапраўднымі. Галасы выбаршчыкаў размеркаваліся наступным чынам: за Дубко А.І. прагаласавала 353.119 чалавек, або 5,98 працэнта, супраць — 5.429.684; за Кебіча В.Ф. — 1.023.174, або 17,33 працэнта, супраць — 4.759.629; за Лукашэнку А.Р. — 2.646.140, або 44,82 працэнта, супраць — 3.136.663; за Новікава В.М. — 253.009, або 4,29 працэнта, супраць — 5.529.794; за Пазняка З.С. — 757.195, або 12,82 працэнта, супраць — 5.025.608; за Шушкевіча С.С. — 585.143, або 9,91 працэнта, супраць — 5.197.660.

Лукашэнка А.Р. і Кебіч В.Ф., якія атрымалі найбольшую колькасць галасоў, выйшлі ў другі тур галасавання.

Згодна з пастановай Цэнтральнай камісіі, другі тур галасавання адбудзецца 10 ліпеня 1994 года.

НАГРАДЫ НАШИ НЕ ПОТУСКНЕЮТ

Накануне 50-летия освобождения Беларуси наш корреспондент побеседовал с заместителем председателя Совета Минской областной организации ветеранов И.Н.АНАНИЧЕМ.

— Иван Николаевич, ветераны, говорят, самые беспокойные люди. Верно ли?

— Да, действительно, они не могут лишь созерцать происходящие в республике события. Они — неутомимые, активные люди. Вот почему более чем 300 тысяч ветеранов области объединились, чтобы совместно решать насущные проблемы.

— Какие?

— В области 11.711 инвалидов войны, 11.493 семьи погибших участников Великой Отечественной, 2.760 воинов — интернационалистов. Сами видите, какой большой объем работы, которая, как известно, строится на общественных началах, на основе творческой инициативы и самодеятельности в тесном контакте с органами здравоохранения, народного образования, культуры, социального обеспечения. Нам навстречу идут руководители, области и местной власти. Это радует и вселяет уверенность, что мы нужны Отечеству, нашим людям.

— ...И особенно тем, кто родился после освобождения Беларуси, знает о войне из книг и кинофильмов.

— Живой, эмоциональный рассказ свидетеля или участника тех жестоких сражений — лучший способ донести правду о нашей Победе над ненавистным врагом, действенное средство борьбы с фальсификаторами истории.

Несмотря на возраст, ветераны войны — в строю. Они частые гости в школах, техникумах, выступают перед молодежью и рассказывают о войне, о том, какой ценой отстаивали честь и свободу Родины.

— Дается все это с превеликим трудом?

— Не то слово. Тяжело нам и морально, и материально. Даже послать поздравления всем ветеранам нам не под силу. Нет средств. А ведь раньше мы персонально каждого из них поздравляли с праздниками. Обидно, что нет пока у нас спонсоров — состоятельных бизнесменов и предпринимателей... Да им до нас и дела-то нет.

К сожалению, некоторые руководители местной власти, колхозов и совхозов, предприятий и профсоюзных организаций не всегда в точности выполняют законодательные акты, которыми определены льготы ветеранам.

Но мы не падаем духом. Награды наши не потускнеют. Пользуясь случаем, хочу через нашу любимую газету поздравить всех ветеранов с золотым юбилеем освобождения Беларуси от оккупантов и пожелать всем крепкого здоровья и благополучия.

Беседовал Анатолий СМОЛЯНКО.

"Мінская праўда" также поздравляет бывших фронтовиков, партизан, подпольщиков, всех жителей области с праздником освобождения родной Беларуси от фашистских захватчиков.

Бронислав СПРИНЧАН

КУРГАН СЛАВЫ

С Московского шоссе
из-под руки
Гляжу туда,
где в яркой звонкой рани
Пронзительно
над бывшим полем брани
В заре горят граненые штыки.

Сквозь дымку, что качается слегка,
Сквозь память сердца
трепетно и плавно
Зеленым конусом Кургана Славы
Они вознесены под облака.

Вокруг такая свежесть!
Шаг упруг,
Я поднимаюсь по крутой спирали, —
И открываются такие дали,
Что даже дух захватывает вдруг.

Раскованно, возвышенно, легко...
Над головою — сизое бездонье.
Леса и нивы словно на ладони.
С Кургана Славы видно далеко...

И мне сквозь призму времени видны
Бойцы, и путь по рекам в греки...
В одном ряду
и древний храм, и крекинг —
В качающемся зеркале Двины.

Над Новополоцком, над морем нив,
Где шли в огонь бригады Баграмяна,
Рассвет, как стяг, раскинулся багряно,
Рабочий день собою осенив.

Как первозданно те поля светлы,
Где дым клубился,
умирали витязи,
Где с ходу Черняховского дивизии
Врага вгоняли в смертные "котлы"!

А там, где Рокоссовский вел солдат,
Так молодо расправил плечи Мозырь,
У Припяти подняв, как главный козырь,
Свой нефтеперегонный комбинат.

О, как прекрасен мирный день земли,
Согретый думой о добре и хлебе!
По-над Курганом Славы в чистом небе
Трубят о чем-то вечном журавли.

Штыки сияют —
символы фронтов,
Освободивших землю Беларуси.
Как струны, грани их. Они, как гусли,
Звучат в лучах под струями ветров

Во славу тех, кто в битвах пролил кровь,
Во славу поседевших ветеранов,
И в чуткой рани перезвоном кранов
Им гулко вторит солнечная новь.

1972 г.

ГЕРОИ БЕССМЕРТНЫ

Когда началось освобождение Беларуси? С момента проведения операции под кодовым названием "Багратион" — ответит читатель. Так-то оно так, но смею утверждать, что бои за изгнание оккупантов начались с того дня, когда фашист переступил нашу границу. И первыми в схватку с врагом вступили подпольщики. Не в обиду партизанам будет сказано, но именно они явились одной из организованных сил буквально на второй день нашествия "сверхчеловеков". Говорю об этом, основываясь на лично мне известных фактах.

Из Минской области, где я работал заместителем прокурора, в июле приехал в деревню Новоселки Стародорожского района для ведения подпольной борьбы. Вскоре мы создали группу, такие формирования были организованы и в других населенных пунктах. Началась трудная, опасная и героическая борьба.

Мы собирали оружие, боеприпасы, распространяли листовки, искали своих людей в волостях, комендатурах для того, чтобы от них получать необходимые сведения, документы, знать, когда немцы будут проводить аресты, устраивать облавы, блокады.

И сегодня, когда воспоминаю те страшные дни, у меня невольно перед глазами встают многие из тех, с кем я действовал в подполье глубокого тыла. Например, в немецком гарнизоне "Горки" мы имели свою переводчицу, к сожалению, не помню ее фамилию. Когда фашисты хотели арестовать офицеров Советской Армии П.К.Гринкевича, Р.А.Лобана и меня, она нас вовремя предупредила, и мы успели скрыться. Второй раз по ее сигналу многие подпольщики ушли от гестаповских пыток.

А сколько погибло преданных и верных советских людей! В бою около деревни Альбин фашисты схватили Соню Бабакову, Аню Королеву и повесили. В этом же бою погиб Саша Нестерович. При минировании магистрали Москва—Варшава пали смертью героев Б.И.Новик и И.Р.Богалейко. Попал в засаду В.Дубровский... Сложил голову боевой партизан, бывший артист Белгосфилармонии, адъютант командира бригады Виктор Иванович Ручан, песни которого поднимали боевой дух народных мстителей.

Сотни подпольщиков и партизан сложили свои головы за освобождение Отечества. Они оказали неоценимую помощь успешно наступавшей Советской Армии и вместе разгромили фашистские орды на территории республики.

В народе говорят: герои бессмертны. Верно. Мы помним всех поименно, никто и ничто не в силах принизить великую роль подпольщиков в борьбе с ненавистным врагом. Слава о них будет жить вечно.

Григорий РУЧАН, бывший подпольщик и партизан Стародорожского подпольного райкома партии КП(б)Б.

"НОША", ЯКУЮ ПАНЯСЁМ УСЕ

Як і меркавалася, выбраць Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за адзін "заход" не ўдалося. Чарговы тур назначаны на 10 ліпеня. Прэзідэнцкі марафон працягваецца. Цяпер на гэтай "дыстанцыі" дзве кандыдатуры — Вячаслаў Кебіч і Аляксандр Лукашэнка. Вынікі першага этапа паказалі, што "вагавыя" катэгорыі ў іх аказаліся рознымі. Зараз сродкі масавай інфармацыі аналізуюць гэты, у многім непрадбачаны, факт. Аднак, як бы там ні было, нам зноў трэба будзе выбіраць. Каму з двух названых кандыдатаў аддаць перавагу?

У.Рошчына, педагог: Я не здзівілася, што ў лідэрах аказаўся Лукашэнка. Гэта папуліст, а папулісцкія ідэі заўсёды падабаліся натоўпу. Прыклад Жырыноўскага ў Расіі. Мне, аднак, больш блізкая ўзважаная палітыка Кебіча. Я за яго галасавала 23 чэрвеня. І 10 ліпеня аддам свой голас за гэтага кандыдата.

М.Мацейка, калгаснік: На чарговых выбарах падтрымаю Лукашэнку. Ён, лічу, здольны навесці парадак. А без гэтага ніякага эканамічнага росквіту не можа быць.

Т.Лапошына, хатняя гаспадыня: Мне здаецца, на гэтым этапе можа вывесці рэспубліку з крызісу Кебіч. У якіх бы негатыўных фактах яго ні абвінавачвалі, лічу, аднак, што толькі ён сёння рэальна здольны вырашаць адпаведныя эканамічныя і гаспадарчыя пытанні. А абяцанкамі-цацанкамі людзей не накорміш. Таму я — за Кебіча.

Д.Махоцін, прадпрымальнік: Складаная сітуацыя. Нават не ведаю, што і сказаць. Мяне асабіста не задавальняе ні тая, ні другая кандыдатура. Па розных прычынах. Аднак выбар рабіць трэба. Які? Пакуль не ведаю. Але, думаю, да 10 ліпеня вызначу сваю пазіцыю.

Ю.Казлоў, рабочы: Галасаваў і буду галасаваць за Лукашэнку.

Т.Голубева, урач: 23 чэрвеня я выказалася за Пазняка. Але, як вядома, у другі тур ён не трапіў. Цяпер вось разважаю, за каго з двух кандыдатаў галасаваць. І, шчыра кажучы, не ведаю. Наогул, схіляюся да думкі, што не патрэбен нам Прэзідэнт. Дастаткова ў такой невялікай рэспубліцы, як Беларусь, парламента. Таму 10 ліпеня я, хутчэй за ўсё, не з'яўлюся на выбарчы ўчастак.

А.Сухавер, вадзіцель: На папярэдніх выбарах я выкрасліў з бюлетэня ўсіх кандыдатаў. А цяпер прагаласую за Кебіча. Чаму? Новая мятла па-новаму мяце. А ў нас ужо гэтыя "перабудовы" косткай у горле сядзяць.

Невялікі каментарый. *Прыведзеныя вышэй мініінтэрв'ю пераканаўча сведчаць, наколькі неаднародныя думкі ў людзей наконт будучага Прэзідэнта. У кожнай з дзвюх кандыдатур свае "плюсы" і "мінусы", "за" і "супраць". Яшчэ ёсць час усё сур'ёзна абдумаць, узважыць. Кіравацца тут трэба, відаць, не пачуццямі і эмоцыямі, а цвярозым падыходам, рэальнай ацэнкай сітуацыі. Гэты выбар не фармальнасць. А ноша, якую прыйдзецца несці ўсім нам. Значыць, трэба зрабіць правільны выбар, каб яна была лягчэйшая.*

Запісаў Мікалай ЖУЧКО.

Комбат с полководческим орденом

В поредевшем лесочке, в пойме реки со странным названием Суходровка, личный состав 4-й стрелковой роты старшего лейтенанта Александра Старостенко отрабатывает приемы бесшумного форсирования водных преград. Здороваюсь, жду, когда мой старый знакомый, уже тогда прославившийся как мастер штурма укрепленных позиций противника, и о нем не раз писала армейская газета "Уничтожим врага", выделит время для беседы с корреспондентом: мне было приказано организовать от Старостенко статью в "наступательный" номер, который готовился, разумеется, в те дни в глубокой тайне.

— Скоро пойдем вперед. Пора уж. Засиделись в обороне, — все это Александр проговорил весело улыбаясь. Побывавший в свои 24 года в пятнадцати атаках, четырежды тяжело раненный, о чем свидетельствовали золотистые нашивки на гимнастерке, он отличался веселым нравом и бесшабашной отвагой, чем и привлекал подчиненных.

Случилось так, что именно рота Старостенко стала запевалой крупной победы в осуществлении наступательной операции "Багратион".

Вот как это было. В ночь с 19 на 20 июня его рота, усиленная взводом автоматчиков, пулеметным взводом, отделениями саперов и разведчиков, бесшумно переправилась через Суходровку и затаилась на крутом песчаном берегу. Было необычно тихо. Ни соловьев, ни всплесков рыб на реке.

Все шло как и было задумано. Уже близился рассвет. Взглянул на светящийся циферблат часов: до начала броска оставалось 15 минут. Офицера радовало, что командование одобрило его план начинать разведку боем без артподготовки, ставшей уже шаблонной: нагрянем на противника внезапно, была бы только ловкость и отвага. И вдруг...

— Товарищ старший лейтенант, — шепотом доложил разведчик сержант Устинов, один из тех, кто пристально наблюдал за передним краем, — немцы производят смену...

Смена постов и подразделений. Лучшего момента для удара и ожидать нечего. Поставив в известность командира 2-го стрелкового батальона капитана И.Луева, что он атакует немедленно, Старостенко подал установленный сигнал.

Бросок роты был дружным. Застигнутые врасплох немцы не смогли в те минуты оказать сколько-нибудь серьезного сопротивления. В рукопашной схватке бойцы истребили до 60 гитлеровцев. Первая извилистая и самая глубокая траншея была полностью очищена. Впереди виднелись развалины торфяного завода. Туда и повел свою роту коммунист Старостенко.

Опомнившись, немцы ударили по наступавшим из минометов и пулеметов. Но было уже поздно. Поддержанные ротами старших лейтенантов М.Беляева и К.Юрченко и огнем нашей артиллерии, бойцы Старостенко продолжали взламывать вражескую оборону.

Вскоре в бой был введен батальон капитана И.Луева. Схватки с врагом приняли ожесточенный характер. Несмотря на то, что наши воины дрались без сопровождения танков и орудий, которые не могли пройти по болотистой местности, шесть контратак противника были отбиты за день.

Развивая успех батальона Луева, командир 850-го стрелкового полка Дмитрий Морозов (белорус, в недалеком прошлом работавший бухгалтером в Лоевском районе) бросил на помощь атакующим другие подразделения. Так успех передовой роты перерос в общее наступление 277-й стрелковой дивизии, которой командовал генерал-майор С.Гладышев.

Утром 23 июня, когда в бой вступили войска 3-го Белорусского фронта, полки этой дивизии были впереди своих соседей и продвинулись вперед на 15 километров, а к полудню перерезали шоссейную и железную дороги Витебск —Орша.

Впереди по-прежнему шли, принимая удары на себя, бойцы роты Старостенко. Пробитая ими брешь в обороне противника была расширена, и в нее лавиной устремились конники генерал-лейтенанта Н.Осликовского, 3-й гвардейский механизированный корпус генерала Обухова, танкисты 5-й гвардейской танковой армии маршала бронетанковых войск П.Ротмистрова.

Это было незабываемое зрелище. Грозным гулом наполнились окрестные леса, армаду нашей атакующей мощной техники поддерживали с воздуха отважные летчики: воевать было весело, все небо — в самолетах, к атакующим освободителям присоединились доблестные белорусские партизаны.

У д. Кичино мы догнали роту Старостенко, чудом уцелевшую от огня. "Удирают фрицы!" — угощая меня трофейными сигаретами, весело проговорил Старостенко. Затем, развернув врученный ему номер "Уничтожим врага" с его статьей на первой полосе, шутливо заметил: "Вот это пример оперативности! Газета наступает вместе с нами. О ком написать? Кого отметить? Все дрались геройски. Сержант Голиков, наш комсорг, немецкий миномет захватил и вдогонку по фрицам бил. Сержант Пушкарев, сержант Устинов, да кого ни возьми — каждый умело и храбро воюет". О своих подчиненных Старостенко говорил с любовью и гордостью.

В ходе великой битвы за Беларусь я встречался с Александром Старостенко еще не раз. Видел его при форсировании Березины неподалеку от Борисова, при взятии Плещениц, Сморгони, штурме Вильнюса, на переправе через Неман. Мой блокнот пополнялся новыми записями о ратных делах 4-й стрелковой роты и ее отважном командире: слава о подвигах Старостенко гремела по всему фронту.

Помнится, уже в Восточной Пруссии, будучи у него на КП, я поздравил Александра с повышением в воинском звании и должности: Старостенко после гибели Ивана Луева, которому посмертно было присвоено звание Героя Советского Союза, принял 2-й батальон. Предложил по этому случаю сфотографироваться. Прикрепляя к гимнастерке недавно врученные орден Красного Знамени — за бои в Восточной Пруссии, орден Суворова 3-й степени — за прорыв обороны немцев в районе Бураки — Высочаны, Старостенко рассказал смешной случай, происшедший с ним при форсировании Вилии. Затем продекламировал несколько измененные пушкинские строки: "Старик Суворов нас заметил и, в гроб сходя, благословил". Перед объективом стремился быть серьезным, чтобы выглядеть на снимке "настоящим комбатом". Шестьсот километров с боями пройдено. Нет причины для уныния, впрочем, это в его характере. Было в нем что-то от Василия Теркина: открытость, лукавинка во взгляде, русская удаль и гордость солдата-освободителя.

Встреча эта была последней. В феврале 1945 года в жестоком бою возле населенного пункта Тарау комбат Александр Данилович Старостенко пал смертью храбрых. Погиб, поднимая бойцов в атаку. И уже без него батальон дошел до берегов Балтики, а потом участвовал в разгроме Квантунской армии.

Не довелось герою, как он мечтал, пройтись после Победы по местам былых сражений, встретиться с однополчанами на берегу реки Суходровка, откуда началась великая эпопея по изгнанию немецких оккупантов с белорусской земли.

А. СЫСОЕВ,
участник боев
за освобождение
Беларуси.

На снимке: комбат капитан А.Д.Старостенко.

Фото автора.

ПОЕДИНОК

Первая вражеская атака началась рано утром. Полтора десятка бронированных машин выползли из густого кустарника. На полной скорости шли они в обход огневых позиций нашей батареи.

До вражеских танков оставалось не более пятисот метров. Комбат старший лейтенант Михайлов не торопился с открытием огня. Хладнокровно поджидал приближения немецких машин и командир орудийного расчета сержант Суббот. Спокойствие и уверенность комбата передавались и ему, и его бойцам.

Триста, двести пятьдесят, а вот уже и менее двухсот метров оставалось до головной машины...

— Пора! — подумал Михайлов и скомандовал: — Огонь!

Орудие Ивана Суббота выстрелило первым. Выстрел произвел сам командир расчета. Попадание оказалось не совсем эффективным. Вторым снарядом сержант угодил в моторную часть танка. Вспыхнуло пламя. Никто из гитлеровцев не ушел из горящего "тигра".

Другой танк попытался обезвредить нашу пушку. Его экипаж навел уже было орудие и, казалось, вот-вот поразит расчет отважных истребителей-противотанкистов. Суббот опередил гитлеровцев. Два метких выстрела произвел он по машине врага. Оба снаряда один за другим угодили в гусеницу, и танк завертелся на месте, потеряв, естественно, возможность, даже самую малейшую, вести прицельный огонь.

Однако это было только началом схватки: не с одним и не с двумя фашистскими "тиграми" довелось биться в тот день на белорусской земле расчету. Фашисты не унимались. Атака следовала за атакой. И каждый раз одна хлестче другой.

Стойко, по-богатырски дрались Иван Суббот и его бойцы. В огневую схватку включилась дружно вся батарея. Герои умирали, но не уходили от противотанковых пушек.

Возле орудия Суббота разорвался снаряд. Командира расчета подбросило взрывной волной. Очнулся сержант, протер впопыхах глаза. Видит: молчат наши пушки — его и соседняя. А танки? Вот они, уже рядом...

Вскочил Иван, огляделся окрест и бросился к орудию сержанта Азаренко, командир и расчет которого выбыли из строя. Пушка оказалась заряженной, а около нее лежал раненый наводчик.

— Ермольчик, братка ты мой! Жив? — и, не ожидая ответа, Суббот прильнул к панораме.

Ермольчик приподнялся с трудом, зажав левой рукой правую, всю окровавленную сверху донизу, медленно подполз к орудию:

— Давай, Ваня, я — сам.

— Бей, дорогой! — обрадовался Суббот, перехватив бинтом своим руку раненого товарища, и, взяв второй по счету снаряд (первый выстрел он успел произвести сам), моментально зарядил им пушку, повторив только одно-единственное: — Бей!

И Ермольчик, превозмогая боль, послал меткий снаряд прямо в "лоб" идущему танку. Тот остановился как вкопанный. Притормозила и другая машина.

— По гусенице! По башне! — то и дело успевал подавать команды Суббот Ермольчику, да и самому себе, поминутно сменяя наводчика у панорамы.

Танки горели как свечи! Но вот, откуда ни возьмись, засвистели пули крупнокалиберного пулемета противника: прорвалась с левого фланга от Могилевского шоссе вражеская самоходка. Не растерялся Иван Суббот: вовремя заметил и укротил ее.

— Спасибо! — говорил Иван Ермольчику. — Если бы не ты, труднее было бы мне.

А самого Суббота-богатыря горячо благодарил потом наш комдив генерал Н.А.Никитин. Он лично вручил за отличие в бою, о котором шла речь, орден Отечественной войны I степени. Петр Ермольчик был награжден орденом Красной Звезды. На белорусской земле оба храбрых воина удостоились до этого медалей "За отвагу".

Григорий ТАРАСЕВИЧ,
участник освобождения
Беларуси.

СПОВЕДЗЬ БЫЛОГА САЛДАТА,

у якой ён вяртаецца на пройдзеныя франтавыя дарогі, узнімае праблемы патрыятычнага выхавання моладзі

Колькі ні наведваю Мінск, заўсёды прыходжу на плошчу Перамогі, туды, дзе ўзвышаецца абеліск, дзе трапеча язычкамі Вечны агонь Памяці. Тут можна ўбачыць удаву, у якой сівізна выбіваецца з-пад хусткі, і колішняга салдата з ордэнамі і медалямі. Кранае маё сэрца і з'яўленне ля нязгаснага агню жаніха і нявесты, якія прыходзяць сюды, каб яшчэ больш надзейна змацаваць свой сямейны саюз. У хвіліны такой сцішанасці мне нярэдка згадваюцца радкі народнага паэта рэспублікі Пімена Панчанкі:

Хай наўкол электроніка
І машын табуны, —
Плача тоненькі-тоненькі
У сэрцы голас вайны.

Так, плача. І яшчэ доўга будзе сядзець там балючай стрэмкаю. Гэта я адчуваю на кожным кроку, бо адношу сябе да таго пакалення, якое ў агні вайны, у фашысцкіх лагерах, у печах Бухенвальда, Майданака, Асвенціма страціла лепшыя свае маладыя сілы. І мае франтавыя дарогі вельмі доўгія: Асіповічы, Слуцк, Баранавічы, Брэст, Варшава, Познань, Гданьск, Ростак... Зламаў фашызму рогі непераможны наш народ, хаця і занадта дарага заплаціў за мір, за шчасце жыць пад сонечным небам Бацькаўшчыны. А ці такое яно ўжо і сонечнае? У беларускага народа ёсць добры звычай: пры ўзвядзенні новага дома класці ў падмурак хлеб, соль, манеты, каб не зводзіліся дастаткі, шчасце, людская згода. Што заклалі ў падмурак віскулёўскія перабудоўшчыкі? Пустыя абяцанні. І нічога больш.

Ніколі ў нашых душах не знікне трывога. Трэба нам аб гэтым памятаць, пакуль не ападуць, як разбітыя путы, розныя мытні паміж народамі, якія раней жылі дружна, па-брацку дзяліліся апошнім. Усе мы былі, вобразна кажучы, звязаны нябачнымі ніткамі.

Цяпер, у дні падрыхтоўкі да 50-годдзя вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў, не магу пазбавіцца ад думкі: колькі тыя, што загінулі ў вайне, праклалі б барознаў, пабудавалі дамоў, нараджалі дзяцей, напісалі кніг, каб былі жывыя! На заўсёды яны засталіся маладыя. Нярэдка нават не ведаем, дзе іх магілы — пад Брэстам, у данскім стэпе, над Волгаю, за Дунаем ці Одэрам... А калі і ведаем, то не маем візаў і сродкаў, каб паехаць ускласці на жвіровыя курганчыкі кветкі. Чаму я згадваю пра гэта? А таму, што мы, відаць, хутка выкраслім з гісторыі такое дарагое паняцце, як дружба народаў. Крыўдна і балюча ўсведамляць гэта.

Кожную раніцу лаўлю ў сродках масавай інфармацыі факты аб сутычках паміж народамі-суседзямі. Мне не ўсё роўна, каго там калечаць, забіваюць. Няхай людзі святы спраўляюць, а не хаўтуры. Што іх падштурхоўвае да братазабойства? Прычын многа. Сёння ніхто з нас не можа абыякава ставіцца да таго, на якіх ідэалах выхоўваецца наша новая змена — будучыя гаспадары Зямлі, да ўсяго таго, што ўкладваецца ў душы і сэрцы дзяцей, моладзі, на якіх прыкладах іх вучаць. Вялікае ўздзеянне мастацкага слова на пачуцці і працэс станаўлення маладога чалавека. Менавіта ад выхавання літаратурай, мастацтвам, школай залежыць, што маладое пакаленне возьме ў рукі — зброю ці плуг, па якой дарозе пойдзе ў заўтрашні дзень. Не магу спакойна глядзець, як пры дапамозе замежных кінафільмаў, кніг, рэкламы атручваецца і спустошваецца свядомасць, разбураюцца маральныя асновы выхавання сучаснай моладзі. Дзе новыя кнігі, азораныя святлом любові да сваёй Радзімы, пачуццём братэрскай дружбы народаў, сагрэтыя подыхам жыцця, паэзіяй працы і творчасці? Як высвятляецца, вайна не пахавана ў сорак пятым. Яна працягваецца і цяпер. Толькі паміж праўдай і маною. Нават вучоныя-гісторыкі нярэдка выдумляюць новыя ацэнкі ахвярам вайны. Кароткая ў іх памяць. Урокі гераізму не забыць, як бы яны ні заходзіліся ў сваім ваяўнічым свербе, якой бы злосцю ні заліваліся іх вочы.

Наша пярвічная ветэранская арганізацыя ўсведамляе свой галоўны абавязак па патрыятычнаму выхаванню маладога пакалення — пакінуць пасля сябе дастойную змену. Ужо шмат гадоў у Маркаўскай СШ працуе музей народнай славы. Падоўгу затрымліваюцца наведвальнікі ля стэнда "Вызваленне Маладзечаншчыны", дзе можна пазнаёміцца з картай-схемай аперацыі "Баграціён", з гісторыяй злучэнняў і часцей, якія атрымалі назвы "Маладзечанскіх", убачыць фотаздымкі ўдзельнікаў вызвалення нашага раёна. Пра кожнага з іх юныя экскурсаводы вам раскажуць шмат цікавага. Савет школьнага музея на працягу многіх гадоў перапісваецца з былымі воінамі В.Драбкіным, В.Васіным, М.Сініцыным, Н.Церахавым і іншымі, якія вызвалялі Маладзечаншчыну ад фашысцкіх захопнікаў. З некаторымі ветэранамі адбыліся сустрэчы. Афармлены маляўнічы альбом, у якім сабраны фотаздымкі, пісьмы, граматы франтавікоў і лясных партызан.

Шмат папрацавалі па збору матэрыялаў для музея ветэраны Н.Іванова, Р.Дварэцкі, І.Квяткоўскі, В.Сарачынскі, Д.Анот, С.Сапач, Л.Глінская, Л.Рудніцкі і іншыя. Стала традыцыяй выступаць перад школьнікамі з успамінамі аб нялёгкіх франтавых гадах. Вось і нядаўна расказалі моладзі пра аперацыю "Баграціён" яе ўдзельнікі — В.Баравец і аўтар гэтых радкоў. Верыцца, што зерне, кінутае на палетак гераізму, дасць добрыя ўсходы. Менавіта на такіх традыцыях мужнелі і загартоўваліся Казеі і Кашавыя, Матросавы і Купрыянавы... Без іх подзвігаў немагчыма была Вялікая Перамога, выхаванне пасляваеннага маладога пакалення, якое не падвяло на аднаўленні разбуранай вайной краіны, на ахове яе рубяжоў. Кожны адчуваў сваю адказнасць перад старэйшымі. Мы абавязаны і сённяшніх хлопчыкаў і дзяўчынак выхаваць грамадзянамі з вялікай літары. І мы гэта зробім. У нашай арганізацыі больш за 850 ветэранаў вайны і працы. Усе яны прымаюць актыўны ўдзел у грамадскім жыцці. Цяпер актыўна рыхтуемся да ўрачыстасцей, прысвечаных 50-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Правялі ўрачысты вечар. На ім з новай праграмай выступіў народны фальклорны ансамбль "Маркаўчанка". На гэтым вечары прагучалі па заяўках ветэранаў іх любімыя беларускія народныя песні, песні часоў Вялікай Айчыннай вайны. Выступілі з успамінамі ветэраны І.Іваноў, А.Шаюк і ўдзельнік штурму Берліна Л.Рудніцкі. Урачыста будзе ўстаноўлены памятны знак у гонар 28 салдат, якія загінулі ля вёскі Трапалава ў 1944 годзе. У Маркаўскім СДК аформлены стэнды "Правядзенне аперацыі "Баграціён" і "Яны абаранялі Радзіму" аб ветэранах-аднавяскоўцах.

Мне прыемна адзначыць, што праўленне калгаса "Маркава" /старшыня А.Сапач/ аказвае неабходную дапамогу ветэранам вайны і працы. Летась, напрыклад, кожны з нас атрымаў па 150 кілаграмаў збожжа. Выдзяляецца зямля, якую калгас засявае сваім зернем, сенажаць для тых, хто трымае кароў. Удзячныя мы вучням Маркаўскай сярэдняй і Трапалаўскай базавай школ, якія дапамагаюць састарэлым, адзінокім і нямоглым людзям апрацоўваць прысядзібныя ўчасткі, нарыхтоўваць паліва.

А мы ў сваю чаргу зробім усё, каб свой багаты вопыт патрыятычнага выхавання перадаць новым пакаленням. Мы верым у дастойную змену, у тое, што нашы наступнікі будуць вартыя гонару і славы сваіх бацькоў і дзядоў.

Канстанцін ДОРАХ,
старшыня ветэранскай арганізацыі
Маркаўскага сельскага Савета
Маладзечанскага раёна,
ветэран вайны і працы.

На полевом занятии лейтенант Дмитрий Черников своим подчиненным поведал, что они находятся на месте, где 50 лет тому назад воины взвода старшего лейтенанта Казароса Авакяна совершили бессмертный подвиг. За день они отразили 6 атак фашистов, пытавшихся вырваться из кольца окружения.

Пять минут учебного времени не пропали зря. Они послужили своеобразным импульсом для целеустремленных действий солдат по установке противотанковых мин.

Задача не простая, а сложная и ответственная, требующая умения, точности, аккуратности и сноровки. Поэтому командир взвода был внимателен к солдатам. Он посмотрел порядок установки мины рядовым Виктором Глебиком. Действиями бывшего газоэлектросварщика из совхоза "Птичь" он остался доволен. Порадовал его своей аккуратностью и бывший слесарь "Белэнергоремналадки" г.Минска рядовой Андрей Денисевич. А вот около бывшего автокрановщика "Ремстройпути" из г.Столбцы Ивана Довнора он задержался. Заметил, что солдат пренебрегает мерами безопасности. Такое просто недопустимо. Поправил солдата, и дело у него пошло нормально.

Три часа занятий пролетели незаметно. Все изрядно устали. Но достигнутым результатом командир был удовлетворен. С облегчением вздохнули и солдаты, радуясь, что все требуемое ими выполнено сполна. Выполнено именно так, как выполняли боевые задачи воины-фронтовики, на которых они и равняются.

НА СНИМКАХ: лейтенант Д.ЧЕРНИКОВ /второй справа/ объясняет рядовым /слева направо/ В.ГЛЕБИКУ, А.ДЕНИСЕВИЧУ и И.ДОВНОРУ порядок работы на аппарате радиоуправляемого минирования; майор Сергей ЧЕРКИС интересуется усвоением правил работы с миноискателем у своего брата рядового Александра ЧЕРКИСА.

Текст и фото Г.ЗАХАРИКА.

ОТ ВСЕЙ ДУШИ

Дорогая редакция! Обращаемся к вам с большой просьбой: опубликуйте наше письмо и эту фотографию. Мы хотим, чтобы об этом человеке знали все читатели области.

Мы, круглые сироты, бывшие воспитанники Смолевичского спецдетдома № 1, с грустью и радостью вспоминаем те далекие и незабываемые дни. Не знаем, как бы в дальнейшем сложилась наша судьба, если бы его директором не был Георгий Анисимович Щемелев.

Судьба его была нелегкой. Жизненный путь не розами был усеян. С первых дней войны — на фронте. Защищал Москву. Контузия. Плен. Побег из фашистского концлагеря. А на родину матери пошла "похоронка". Георгий Анисимович жил и сражался с врагом в партизанском отряде им.Чкалова, которым позже командовал. Из рассказов бывших народных мстителей мы знаем, что дрался будущий наш воспитатель, как и подобает патриоту: мужественно, храбро и бесстрашно.

Трудно в коротком письме рассказать о всех детдомовских днях. Для нас они были радостными, счастливыми. Если и появлялись у нас по какой-то причине слезы, то успокаивали нас материнская ласка и отцовская забота. Их проявляли к нам, детворе, Георгий Анисимович и Валентина Борисовна Щемелевы — мама и папа для десятков малышей, разных по характерам, поведению, возрасту, склонностям... Сколько из-за нас им пришлось перетерпеть! Но на всех у них хватало времени, сил и энергии, делали все, чтобы вывести нас в люди. Только сейчас, став взрослыми и найдя свое место в жизни, мы поняли, какие они прекрасные, душевные люди. Да и не только они проявляли отеческую заботу. Мы с благодарностью вспоминаем воспитателей И.Н.Силковича, А.К.Силковича, В.И.Кононова, В.И.Демина и других. Мы гордимся вами.

В день 50-летия освобождения Беларуси от фашистских оккупантов мы от всей души желаем им крепкого здоровья и успехов в их благородных делах.

Бывшие
воспитанники спецдетдома
Н.И.Матусевич, Н.И.Матусевич, И.И.Матусевич,
Л.А.Толкач, С.И.Заремба,
Л.В.Пристром, Н.И.Хаткевич,
С.А.Астрейко.

На снимке: Г.А.ЩЕМЕЛЕВ.

АД ФІНСКАЙ ДА БЕРЛІНА...

ЯГО юнацкія гады прыпалі на ўзнёслы па той пары час: ішла індустрыялізацыя народнай гаспадаркі, узвядзенне Днепрагэса, іншых вялікіх і малых новабудоўляў маладой Савецкай краіны. Было б няпраўдай сказаць, што Анатоль Антонавіч Семянчук, што называецца, хапаў з неба зоркі. Але ён сумленна ставіўся да сваёй справы. Хіба ж гэтага мала?

А прафесія ў яго па тым часе была не менш пачэсная, чым афіцэр, лётчык, трактарыст, — кінамеханік у райцэнтры. Кожны вечар круціў стужкі, паказваў "Чапаева", "Трактарыстаў", подзвігі чэлюскінцаў і Чкалава. І не думаў, не гадаў, што самому неўзабаве давядзецца далучыцца да гераічных будняў.

У пачатку мая 1939 Анатоль Антонавіч справіў вяселле з маладой, сімпатычнай і такой каханай дзяўчынай Марыяй, якая таксама працавала ў гарадскім пасёлку ў вязальнай арцелі. Шчаслівымі і бестурботнымі былі першыя месяцы іх сямейнага жыцця. Але не ведалі маладыя, не спадзяваліся, што наперадзе іх чакаюць суровыя выпрабаванні. І расстанне на доўгія гады.

Праз некалькі месяцаў пасля вяселля Анатоля Семенчука прызвалі на службу ў Чырвоную Армію. Апрануўшы вайсковую форму ў 1939 годзе, ён развітаецца з ёю толькі ў 45-м.

Ну а напачатку... Прайшоў курс маладога байца, а неўзабаве ўжо давялося паказаць, на што здатны, праявіць кемлівасць, вытрымку ў час фінскай кампаніі.

А там ужо было недалёка і да чорнага чэрвеньскага дня 1941 года... Усё зведаў на пачатку Вялікай Айчыннай малады, але ўжо загартаваны і сталы баец. І ў адступленні, і ў акружэнні, і ў наступальных баях не пакідала яго вера, што застанецца жывы, абавязкова сустрэнецца і абдымецца са сваімі любымі Марыяй Іосіфаўнай і маленькай дачушкай. Пра тое і пісаў з франтавых акопаў у сваіх няхітрых салдацкіх пісьмах.

Шмат жорсткіх баёў давялося яму перанесці, у розныя пераплёты трапляў са сваімі аднапалчанамі. Асабліва запомніліся баі за Днепр. А чаго каштавала пераправа праз гэтую шырачэзную, з халоднай чорна-шэрай вадою раку! Многіх сваіх сяброў недалічыўся тады Анатоль Антонавіч, але ўпэўнена ступіў на правы, свабодны ўжо ад варожых салдат бераг. І атрымаў за фарсіраванне Дняпра самы пачэсны і ганаровы для любога вайскоўца медаль — "За адвагу".

А наперадзе быў шлях да роднай Беларусі. Цяжкае раненне. Акрамя медалёў, ордэн Айчыннай вайны. А вайна скончылася для старшыны Семенчука ва Усходняй Прусіі.

...Да нас у рэдакцыю завітала адна з унучак Анатоля Антонавіча і Марыі Іосіфаўны — Рыта. Паведаміла, што яе дзядуля і бабуля пяць гадоў назад справілі залатое вяселле. А гэтымі днямі ў яе любага дзядулі яшчэ адна дата — 75-годдзе з дня нараджэння.

За плячыма Анатоля Антонавіча — нялёгкае, але сумленна пражытае жыццё. Пабольш бы ў ім святаў. Ды яшчэ здароўя — надалей..

Аляксандр ПІНДРАС,
карэспандэнт
уздзенскай райгазеты
"Чырвоная зорка".

50

Небо видело все

Молодых летчиков, прибывших в конце 1942 года на фронт, в числе которых находился и сержант Михаил Шатило, принял командир 76-го штурмового авиаполка Герой Советского Союза майор Владимир Анисов.

— Как воевать собираетесь, орлы? — с улыбкой спросил комполка.

— По-геройски, на командира равняться будем! — дружно прозвучало в ответ.

Михаилу, можно сказать, повезло. На первое боевое задание вылетел в паре с командиром полка. Вылет оказался удачным. Они нанесли удар по вражеской колонне, в которой почти одновременно вспыхнули факелом более десятка автомашин.

Начало науке побеждать было положено. Пошел отсчет и боевым вылетам — первый, второй, третий... Восьмой совпал с развернувшимися ожесточенными боями на полуострове Херсонес. В воздух поднялись всем полком. Зенитная артиллерия противника пыталась плотным огнем воспрепятствовать нанесению ударов по позициям своих войск.

Часть же штурмовиков, в том числе и ИЛ-2 сержанта Шатило, нацелилась на уничтожение зенитных средств. Группа задачу выполнила, но ценою пяти потерянных самолетов. При выходе из района действия завязался еще и бой с истребителями врага. Самолет Шатило получил серьезные повреждения, стал слабо управляемым. Раненым оказался сам пилот.

Превозмогая боль, Михаил старался дотянуть до аэродрома. Пришлось идти на вынужденную посадку в горах. Он все-таки сумел приземлить подбитую машину. Его же, потерявшего сознание, подобрали местные жители, оказали первую помощь и доставили к своим.

В небе Белоруссии ИЛ-2 сержанта Шатило появился перед началом операции "Багратион". Боевые вылеты начались заблаговременно. Именно в этот период, по-видимому, с целью проверки боевых качеств прибывшего в полк новичка, самолет Шатило взял в небо в паре с командиром, дважды Героем Советского Союза майором Иваном Воробьевым. Только успели нанести удары по вражескому железнодорожному узлу в районе западнее Борисова, как их атаковали 4 "мессершмидта". Ведущий приказал ведомому уйти под его прикрытие. Завязался далеко не равный воздушный бой. Умелым маневрированием штурмовики уходили от прицельного огня истребителей.

Но один из них изловчился и сумел приблизиться к самолету командира на близкое расстояние. Прозвучало несколько пулеметных очередей. Сколько их и чьих было — трудно сказать. Однако истребитель, охваченный пламенем, штопором пошел к земле. Второго "мессера", после удачно выполненного маневра, "ссадил" экипаж Шатило. Остальные два истребителя поспешили отвернуть в сторону. Достигнута несомненная победа. На земле Михаил на радостях крепко обнял своего верного друга — воздушного стрелка сержанта Ивана Карасева за его четко произведенные очереди по "мессеру".

С началом операции наших войск штурмовики сокрушительными и последовательными ударами всячески способствовали развитию наступления. Они, как правило, наносили свои удары по важным узлам сопротивления.

Особого накала боевые вылеты достигли, когда осуществлялась операция по ликвидации группировки немецко-фашистских войск, оказавшейся зажатой в клещи восточнее Минска. Сложившаяся обстановка требовала безотлагательных действий. У штурмующей авиации были самые благоприятные условия для нанесения поражающих ударов по колоннам, предбоевым и боевым порядкам, находящимся вне укрытий. Знай только бей!

Используя удачный момент, благо и погода позволяла действовать с раннего рассвета до наступления сумерек, летчики не считались с усталостью и трудностями, совершали боевые вылеты по 2-3 раза в день. Цель-то одна и очень важная — завершить освобождение Беларуси в самое минимальное время.

Более 80 боевых вылетов совершил Михаил Шатило в небе Беларуси. Разными они были, одни на другой не похожие, но в каждом из них он являл собою подлинный образец собранности, умения, отваги, мужества и выдержки.

Ярким сиянием заискрилась звездочка на груди Михаила, когда ведомый им штурмовик уже полосовал небо в Восточной Пруссии, где он и произвел свой последний, 137-й боевой вылет.

На снимке: Герой Советского Союза майор в отставке М.Ф.ШАТИЛО.

Текст и фото Г. ЗАХАРИКА.

РАЖЭ ДЭКС

Ветэран партызанскага руху на Беларусі прыкметна хваляваўся. Ён зноў і зноў перачытваў кароткія радкі пісьма, з якім да яго звярталіся чырвоныя следапыты пошукавага клуба "Нармандыя—Нёман" з горада Арла:

"Паважаны Расціслаў Аляксандравіч! Мы даведаліся, што ў час Вялікай Айчыннай вайны вы партызанілі на Магілёўшчыне, Браншчыне і ў нашай Арлоўскай вобласці і добра ведалі французскага патрыёта Ражэ Дэкса. Паведаміце, калі ласка, больш падрабязна пра гэтага мужнага чалавека і яго лёс..."

І прыгадалася ветэрану вайны, былому загадчыку кафедры плавання Мінскага інстытута фізкультуры Расціславу Аляксандравічу Дзмітрыеву далёкае мінулае. Так, сапраўды яго, былога камандзіра партызанскай роты 121-га партызанскага палка, вясною 1943 года запрасілі ў штаб і прапанавалі дапытаць перабежчыка, які назваўся французам.

Праз паўгадзіны такая сустрэча адбылася. У штабную зямлянку зазірнуў каржакаваты хлопец і спытаўся дазволу зайсці.

Адказаў на прывітанне. Увайшоўшы пачуў пытанне: "Хто вы і як трапілі ў гэтыя мясціны?"

— Я, камарадэ, ёсць француз Ражэ Дэкс, — узрадаваўся той, пачуўшы родную мову.

— Вельмі добра, што вы француз. А цяпер — больш падрабязна пра сябе.

— Калі ласка. Вось мая адысея...

Ражэ нарадзіўся ў адным з прыгарадаў Парыжа. Яму 21 год. Да вайны скончыў сярэднюю школу. З"яўляецца членам Саюза камуністычнай моладзі, быў аматарам цяжкай атлетыкі. Яго бацька служыў у мясцовым муніцыпалітэце. А калі фашысты акупіравалі Францыю, Ражэ цвёрда вырашыў з сябрам Жанам перабрацца ў не занятую ворагам зону краіны, а адтуль трапіць у армію генерала дэ Голя, каб потым прыняць удзел у вызваленні роднай краіны ад праклятых бошаў...

Але шлях да здзяйснення іх задумы быў няпросты і вельмі нялёгкі. Спачатку сябры дабраліся да Марселя, дзе ім пашанцавала набыць невялічкі човен, каб на ім рушыць да сваіх у экспедыцыйную армію. Але хутка трапілі на ўзбярэжжа Іспаніі. Там іх паланіла пагранічная варта. Уцекачам удалося пераканаць паліцэйскіх, што яны, маўляў, толькі марылі зарабіць на продажы цыгарэт. Але суд прыгаварыў іх да турэмнага зняволення.

Здрадніцкі ўрад Вішы, каб выслужыцца перад гітлераўскімі фашыстамі, стаў вербаваць сярод турэмшчыкаў і крымінальнікаў так званых "добраахвотнікаў" для вайны супраць Саветаў...

Ражэ ведаў, што рускія не спасавалі перад фашысцкімі акупантамі і рашуча сталі граміць захопнікаў пад Масквой і Ельняй і вядуць гераічныя баі ля сцен Сталінграда... Вось таму яны з сябрам і вырашылі запісацца ў легіён французскіх "добраахвотнікаў".

І вось такім чынам французскія легіянеры апынуліся на тэрыторыі Беларусі. Дзе фашысты кінулі іх на барацьбу з партызанамі.

— Пры першай жа магчымасці пяройдзем на бок народных мсціўцаў, — дагаварыліся Ражэ з сябрам.

Але фашысты не надта давяралі легіянерам з Францыі. Яны сачылі за кожным іх крокам. У адной з сутычак з партызанамі Мінскага злучэння легіянеры панеслі значныя страты ў Уздзенскім раёне. "Добраахвотнікі" спачатку разгубіліся і прыціхлі, не жадаючы праліваць сваю кроў за фюрэра.

Тады ў хуткім часе фашысты перакінулі легіён пад Бялынічы на ахову шашы Магілёў—Мінск, і Ражэ прызначылі ў патрульную службу. Тут ён уначы кінуў сваю вінтоўку, зняў з сябе ненавісны гітлераўскі мундзір і хутчэй кінуўся на ўсходні бераг Друці. Каля вёскі Прыборы яго затрымалі партызанскія дазорныя і даставілі ў штаб партызанскага атрада. Але дапытаць перабежчыка як мае быць ніхто не здолеў. Справа ў тым, што Ражэ не ведаў ні рускай, ні нямецкай мовы. Ды і сярод партызан не было нікога, хто б размаўляў па-французску. Нарэшце, стала вядома, што ў суседнім атрадзе ёсць малодшы лейтэнант, які добра ведае французскую мову.

— Я жадаю змагацца супраць ворагаў маёй радзімы, — адразу заявіў Ражэ на першай жа сустрэчы з Расціславам Дзмітрыевым.

Юнак гаварыў з такой пераканананасцю і сумленнасцю, што яму нельга было не паверыць.

І камандзір партызанскага палка Асман Касаеў згадзіўся пакінуць перабежчыка ў роце Дзмітрыева. Ражэ Дэкс застаўся вельмі задаволены. І ў першай жа сутычцы з гітлераўцамі праявіў сапраўдныя байцоўскія якасці. Ён праяўляў у баях столькі храбрасці і выдумкі, што ім зацікавіўся разведаддзел фронта...

Больш за два месяцы Ражэ змагаўся супраць фашыстаў у складзе першага ўзвода дзявятай роты 121-га партызанскага палка. Ён хутка запамінаў каманды, часта заходзіў да Дзмітрыева, каб даведацца пра навіны з Масквы, пра жыццё простых людзей у Беларусі. Палітрук атрада Цімафей Няфёдаў, не раз размаўляючы з Дзмітрыевым, згаджаўся з камандзірам роты, што Ражэ — вельмі перспектыўны баец-разведчык.

У студзені 1944 года партызаны здолелі акружыць вёску Забалацце, у якой апынуўся вялікі карны атрад гітлераўцаў. На досвітку партызаны, нібы белыя здані, рашуча падняліся ў атаку. Яны закідвалі фашыстаў гранатамі і знішчалі трапным аўтаматным агнём тых, хто спрабаваў аказаць супраціўленне альбо ўцячы.

Камандзір роты малодшы лейтэнант Расціслаў Дзмітрыеў узбег на ганак школы, дзе размяшчаўся варожы штаб.

— Хэндз хох! Вафен хінлеген! /Рукі ўгару! Кідай зброю/, — скамандаваў ён захопленым знянацку фашысцкім афіцэрам.

Гітлераўцы паднялі рукі. Адзін з іх спрабаваў кінуць гранату. Але ў гэтае імгненне грымнуў стрэл. Эсэсавец зваліўся, і граната выслізнула з яго рук. У гэты момант нехта моцным штуршком збіў Дзмітрыева з ног. І тут грымнуў моцны выбух...

— Пардон, камарадэ Расціслаў. Я, здаецца, не надта ветліва абышоўся з вамі, — папрасіў прабачэння француз.

— Дзякуй, Ражэ, за выручку! — моцна паціснуў яму руку Дзмітрыеў.

У хуткім часе кемлівы француз быў узнагароджаны медалём "Партызану Айчыннай вайны I ступені". І яшчэ шмат разоў вызначыўся Ражэ ў баях з ворагам. Ён прымаў удзел у налётах на фашысцкія гарнізоны, у час рэйкавай вайны партызанскі пабрацім здолеў пусціць пад адхон некалькі варожых саставаў з жывой сілай і тэхнікай. Партызанскія камандзіры часта заахвочвалі яго і ставілі ў прыклад іншым мсціўцам.

Праз некаторы час Ражэ Дэкс трапіў у склад дыверсійнай групы, і яго шляхі разышліся з першымі партызанскімі настаўнікамі.

— Не думаў я і не гадаў, што калі-небудзь сустрэну гэтага вясёлага і мужнага юнака, — успамінаў пры нашай сустрэчы Расціслаў Аляксандравіч, — але вось аднойчы ў штабе хтосьці паклікаў мяне. Гляджу і вачам сваім не веру — Ражэ ў форме нямецкага унтэр-афіцэра. Ён зухавата шчоўкнуў абцасамі і адрапартаваў:

— Калі ласка, Расціслаў Аляксандравіч. Гэта мой сябра Марсель. Прашу знаёміцца. А як — раскажу толькі пасля Перамогі!

Яны абняліся па-брацку. Сталі ўспамінаць старых сяброў па барацьбе. Іх чарговая сустрэча адбылася ўлетку 1944-га ў вызваленым ад фашысцкіх захопнікаў Магілёве. Ражэ расказаў свайму камандзіру, як ён з напарнікам Полем рабілі адкрытыя вылазкі ў стане ворага. Хадзілі адкрыта па Магілёве ў форме эсэсаўцаў, "правяралі" дакументы ў падгуляўшых у рэстаранах горада афіцэраў і накіроўвалі іх у камендатуру, а іншых абяззбройвалі альбо здавалі патрульным...

Ішоў час, і загадчык кафедры плавання Мінскага інстытута фізкультуры Расціслаў Аляксандравіч Дзмітрыеў часта ўспамінаў мужнага юнака-француза Ражэ Дэкса, расказваў студэнтам пра тое, як ён змагаўся ў партызанскіх атрадах на Міншчыне і на Магілёўшчыне. Але былы камандзір роты не ведаў дакладна пра далейшы лёс мужнага барацьбіта-інтэрнацыяналіста.

І вось гэтае пісьмо чырвоных следапытаў з горада Арла. Расійскія юнакі выклікалі ў ветэрана партызанскага руху на Беларусі цёплыя ўспаміны.

Паляцелі запытанні ў розныя куткі: у архівы і музеі. Напісалі ліст і ў замежную секцыю Камітэта ветэранаў вайны.

Праўда, хаця зараз такая перапіска не асабліва карыстаецца папулярнасцю, але, да гонару ветэранаў вайны, на іх запыт хутка прыйшоў станоўчы і падрабязны адказ. Мэр аднаго з прыгарадаў Парыжа не толькі дапамог адшукаць родных Ражэ Дэкса, але і здолеў паведаміць іх новы адрас. Паведаміў мэр і пра тое, што ён меў асабістую сустрэчу са старэнькай маці Ражэ і нават даслаў копію пісьма афіцэра па прозвішчу Пеці, які зараз жыве ў горадзе Рамбуйе. Вось яго кароткі змест:

"Паважаныя месье! Дазвольце паведаміць вам пра тое, што ў час вайны я трапіў у палон да фашыстаў і быў у канцлагеры, які знаходзіўся ў горадзе Альтэнбургу, што ва Усходняй Прусіі. Аднойчы мяне прывялі ў мясцовае гестапа і прапанавалі быць перакладчыкам, фашысты спрабавалі весці допыт юнака, які назваў сябе Ражэ Дэксам. У час допыту мне ўдалося перакінуцца некалькімі фразамі з вязнем. Ён сказаў, што нарадзіўся ў прыгарадзе Парыжа і амаль два гады ваяваў на баку рускіх партызан. Потым яго разам з радыстам закінулі на самалёце ва Усходнюю Прусію, дзе яны вялі разведвальную работу. Аднак фашыстам удалося натрапіць на іх след. У час перастрэлкі радыст быў забіты...

Фашысцкія карнікі схапілі Ражэ, калі ў яго скончыліся патроны. Ён паведаміў свой сапраўдны адрас..."

Потым маці Ражэ напісала асабіста чырвоным следапытам з горада Арла пра сына і даслала яго фотаздымак, калі ён быў яшчэ юнаком. Яна выказала сваю ўдзячнасць за добрую памяць пра сына. Асабістую падзяку выказала яна Расціславу Аляксандравічу Дзмітрыеву, побач з якім змагаўся ў партызанскім атрадзе яе сын на беларускай зямлі.

Іван ЦІТОЎ,
ветэран вайны і працы.

ХЛЕБ И ЗНАМЯ

Они постучали в окно крайней избы. В полутьме слабо освещенной комнаты мелькнуло женское лицо.

— Кто там?

— Откройте, свои, — сказал командир спецотряда Минского подпольного обкома партии А.Прагер-Осадчий.

Не в первый раз партизаны стучались к этой белорусской крестьянке в ночную пору, и она каким-то особым чутьем угадывала своих. Знакомых, деревенских, среди вошедших не приметила. Однако засуетилась, хотела накрыть на стол.

— Фашисты в деревне есть? — спросил командир.

— Налетели как мошкара...

Партизаны переглянулись: оставаться опасно, надо спешить в отряд.

— Что же вы уходите голодные? — взмолилась женщина. — Возьмите хоть молока да немного хлеба.

Партизаны поблагодарили крестьянку. Шли они почти всю ночь и только под утро присели отдохнуть. Прагер-Осадчий стал развертывать сверток и ощутил в руках бархатистую ткань, в которой лежала краюха хлеба: "Что бы это значило?" — подумал он.

— А ну, братцы, дайте огонька!

Чиркнули спичкой, и все удивленно уставились в красное полотнище знамени. Буквы, шитые шелком, поистерлись, а иных совсем уже не было, но от них остались следы. Партизаны с трудом прочли: "27-я стрелковая дивизия имени Сибирского Революционного Комитета".

— Почему же хозяйка ничего нам не сказала? — задумчиво проговорил Прагер-Осадчий.

Выяснять судьбу знамени было уже поздно. Можно было только предполагать, как оно попало в руки женщины. В отряде решили передать его в Минский подпольный обком партии.

После войны комиссия Белорусского партизанского штаба передала знамя в Музей истории Великой Отечественной войны. Реставраторы придали ему первозданный вид. На одной стороне был вышит герб РСФСР и слова: "РСФСР. Пролетарии всех стран, соединяйтесь! 27-й стрелковой дивизии от Сибирского Революционного Комитета". На другой — боевой маршрут дивизии и слова: "Слава красным героям, освободившим рабочих и крестьян от Волги до Байкала".

...27-я стрелковая дивизия родилась в 1918 году в ходе реорганизации 5-й армии. За мужество и массовый героизм, блестяще проведенные операции 27-я была награждена Почетным революционным знаменем. Ей присвоено наименование Омской. 27-я и дальше на восток наступала успешно. Но в это время буржуазно-помещичья Польша начала наступление на молодую Советскую республику с запада.

27-я Омская Краснознаменная дивизия в короткий срок была переброшена в Беларусь. Уже на второй день после прибытия на Западный фронт она начала боевые действия, форсировав Березину, а через несколько дней вместе с другими частями освободила Минск.

Почти двадцать лет дивизия стояла на страже западных рубежей Советской Родины. В 1939 году она участвовала в освободительном походе в Западную Беларусь.

Утром 22 июня 1941 года гитлеровцы обрушили на дивизию удар огромной силы, охватив ее с флангов танковыми клещами. Дивизия героически сражалась с превосходящими силами врага. В составе группы генерала Болдина она отходила на рубежи Крынки, Берестовицы, Волковыска, Свислочи. На этих оборонительных рубежах дивизия стояла насмерть, обеспечивая отход 10-й армии из так называемого "Белостокского мешка". Каждый солдат сражался за десятерых. В суровой, неравной борьбе дивизия истекала кровью, редели ее ряды. Немногим удалось выйти из вражеского окружения.

А вот знамя прославленного соединения сохранилось. Может быть, в те суровые дни красноармеец передал его селянке, а может быть, она сама его подобрала на поле брани. Женщина поступила мудро, завернув хлеб полотнищем и передав сверток бойцам-партизанам, зная, что они сберегут святыню.

П. АКУЛОВ,
полковник в отставке.

ГЭТА ТРЭБА НАШЧАДКАМ

Калі англічане вызвалілі нас з канцлагера, я была да таго знясіленая, што не магла нават трымацца на нагах. Таму мяне, як і многіх іншых вязняў-дыстрофікаў, выносілі з барака на руках. Пасля давялося другі раз у жыцці вучыцца хадзіць. Нас там ніхто не лічыў за людзей. Фашысцкія вылюдкі пазбавілі нас не толькі дзяцінства, а і імёнаў і прозвішчаў. Клікалі вязняў па нумарах, выкалатых іголкамі на руках і нашытых на вопратцы. У лагеры смерці "Асвенцім" мне дастаўся нумар 79667...

Нельга было слухаць без хвалявання словы былога вязня трох канцэнтрацыйных лагераў Эміліі Аляксандраўны Капыток, якую дзевяцігадовай дзяўчынкай фашысты вывезлі з роднай Беларусі. У іх доме амаль у самым пачатку вайны была яўка барысаўскіх падпольшчыкаў, з якімі падтрымлівалі сувязь яе старэйшыя браты. Аднойчы і Эміліі было даручана перадаць стрыечнаму брату нейкія важныя звесткі. Але там фашысты зрабілі засаду, і дзяўчынка трапіла ў іх лапы. Пасля гэтага была турма, шматлікія допыты, а затым доўгая дарога ў чужую краіну.

Сваімі ўспамінамі аб тых далёкіх суровых часах Эмілія Аляксандраўна дзялілася з вучнямі гарадскіх школ у Барысаўскім краязнаўчым музеі, куды яе запрасілі супрацоўнікі на тэматычны ранішнік "У вайны не жаночы твар". У мерапрыемстве ўдзельнічалі таксама вязень канцлагера "Асвенцім" Ванда Мацвееўна Андрыеўская, былая франтавая сувязістка Марыя Сямёнаўна Каліберда і ветэран вайны Раіса Данілаўна Пятрышча. З болем у сэрцы гэтыя мужныя і адважныя жанчыны прыгадвалі эпізоды вайны дзеля таго, каб сённяшнія школьнікі ведалі і помнілі аб тых жахах і пакутах, якія давялося перажыць іх равеснікам, мільёнам нашых суайчыннікаў, каб не дапусціць развязвання новай вайны.

Юнакі і дзяўчаты ўважліва слухалі жанчын, чыталі вершы франтавых паэтаў, пелі песні ваенных часоў. Па спахмурнелых тварах і дапытлівых вачах адчувалася, што расказы відавочцаў вайны глыбока запалі ў дзіцячыя душы.

Гэта толькі адно са шматлікіх мерапрыемстваў, арганізаваных супрацоўнікамі Барысаўскага краязнаўчага музея ў час падрыхтоўкі да святкавання 50-гадовага юбілею вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Акрамя экскурсій па залах музея, адна з якіх якраз і прысвечана Вялікай Айчыннай вайне, там прадстаўлены фотаздымкі, дакументы і асабістыя рэчы землякоў-барысаўчан, якія гераічна змагаліся з ненавісным ворагам. Але гэта толькі невялікая частка экспанатаў ваеннага часу, якіх у музеі звыш трох тысяч. А агульная колькасць захоўваемых у музеі экспанатаў перавышае трыццаць тысяч экзэмпляраў.

Дарэчы, для больш шырокага знаёмства наведвальнікаў з гераічным мінулым нашай Бацькаўшчыны работнікі музея часта арганізоўваюць часовыя перасоўныя выстаўкі. Вось і да слаўнага юбілею была арганізавана выстаўка пісьмаў, фатаграфій і дакументаў ваеннага часу "Памяць вогненных гадоў". Наведвальнікі музея мелі магчымасць пачытаць франтавую газету (№142 ад 3 ліпеня 1944 года) 83-й гвардзейскай Гарадоцкай Чырванасцяжнай ордэна Суворава II ступені стралковай дывізіі, якая прымала ўдзел у вызваленні горада на Бярэзіне ад фашысцкай нечысці. Там змешчаны загад Вярхоўнага Галоўнакамандуючага генералу арміі І.Чарняхоўскаму аб вызваленні Барысава, падзяка ўсім салдатам і афіцэрам за ўдалае правядзенне гэтай аперацыі. А гвардыі лейтэнант Н.Тарала адклікнуўся на гэтую падзею сваім вершам "Рака Бярэзіна".

Варта адзначыць, што значную работу па патрыятычнаму выхаванню падрастаючага пакалення праводзяць і школьныя музеі Барысава. Шмат цікавых дакументаў і іншых экспанатаў ваеннага часу сабрана ў музеях сярэдніх школ №№ 8,9,17,18, у гарадской гімназіі №2 адкрыты першы ў рэспубліцы музей афганскай вайны. Напярэдадні святкавання юбілею вызвалення горада і рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў ва ўсіх школах прайшлі сустрэчы школьнікаў з ветэранамі вайны, удзельнікамі баёў. З канцэртнай праграмай перад вучнямі выступаў гарадскі народны хор ветэранаў вайны, працы і Узброеных Сіл. У сярэдняй школе №8 адбылася сустрэча пакаленняў, вучні і настаўнікі СШ №20 арганізавалі і правялі свята мікраёна.

Прайшлі і некаторыя іншыя цікавыя мерапрыемствы. Праўда, на вялікі жаль, у школах Барысаўскага раёна за апошнія два-тры гады колькасць музеяў скарацілася амаль напалавіну. Некаторыя псеўдарэфарматары палічылі іх для сябе дадатковай абузай і ў эйфарыі, выкліканай так званай перабудовай, вырашылі "развязаць сабе рукі". Але ж ці маем мы маральнае права пазбаўляць нашых дзяцей і ўнукаў гістарычнай праўды аб вайне і іншых падзеях мінулага?

Пазней некаторыя адумаліся і сталі аднаўляць тое, што існавала раней, дзесяцігоддзямі збіралася па крупінках, але з-за нашай абыякавасці прыйшло ў заняпад. Хочацца спадзявацца, што на Барысаўшчыне не толькі адродзяцца ўсе існаваўшыя раней школьныя музеі, але і з'явяцца новыя. Гэта патрэбна нашым нашчадкам, якія павінны ведаць гісторыю Бацькаўшчыны, бо справядліва заўважана, што той народ, які не шануе гісторыю, не мае будучыні.

Мікалай ЧАПЕЙ.

Эмілія Аляксандраўна Капыток (злева) і Ванда Мацвееўна Андрыеўская, якіх вы бачыце на здымку, ехалі ў "Асвенцім" у адным эшалоне і нават стаялі побач "у чарзе" на рэгістрацыю, аб чым сведчаць выкалатыя на іх руках нумары 79666 і 79667. Яны не ведалі адна адну, хаця разам перажывалі шматлікія жахі і пакуты "фабрыкі смерці". Сустрэліся жанчыны ў родным горадзе толькі праз паўвека.

Фота Мікалая ВАСІЛЬЕВА.

В ЛЕСУ ПРИФРОНТОВОМ

"Кто сказал, что надо бросить песню на войне?" — пела на одном из своих концертов Лариса Александровская, не раз приезжавшая к нам на фронт. И мы, солдаты, истосковавшиеся по песенному искусству, вторили вместе с нею: "После боя сердце просит музыки вдвойне..."

Песня на фронте... Она не часто, но то и дело звучала все же у нас в часы коротких передышек между боями. Вот и на сей раз незадолго до освобождения Минска вновь навестила нас "белорусская перепелочка" — народная артистка СССР Л.П.Александровская. На опушке соснового бора она выступила вместе с другими актерами с интересной песенной программой, мастерски исполнила и "Перепелочку", и "Будьте здоровы", и арии из опер...

В дивизии нашей — 348-й стрелковой, несмотря на определенные трудности, был на последнем этапе войны солдатский походный клуб, а при нем — отличный самодеятельный ансамбль песни и пляски. Как только была какая-то "отдушина" — оборону заняли либо вывели на переформировку полка во второй эшелон или на краткосрочный отдых — к солдатам тут же ехал дивизионный ансамбль во главе с начальником клуба капитаном Семеном Филипповичем Ерховым. Он — мастер, можно сказать, на все руки и... ноги (да, да, и ноги), потому что танцевать он умел так, что переплясать его, пожалуй, не мог никто, даже неутомимый наш Ваня Кузовчиков. А ведь Ваня — довоенный артист Большого театра СССР, был в ту пору совсем юным солдатом.

Не раз в трудные дни, когда дивизии приходилось в длительном бою туго и дороги ей были каждый штык и каждый боец, владеющий им Иван Кузовчиков, да и все прикомандированные к солдатскому клубу участники художественной самодеятельности брали оружие и шли на передовую, в свои полки, к которым были постоянно приписаны.

Местом концертов, когда позволяла боевая обстановка, часто был медсанбат. Песни, пляски — коллективные и сольные, художественное слово — все тогда шло в ход. И, надо сказать, ансамбль наш пользовался у бойцов и командиров непременным успехом. Одна лишь медсестра Софья Трощенко чего стоила! Ее и второй медички Кати Коровиной песни — сольно и дуэтом — звучали в прифронтовом лесу, ну, скажем прямо, не хуже, чем у иных профессиональных исполнительниц.

Кроме Л.Александровской, раза два, к сожалению, за всю войну приезжали к нам "всамделишные" артисты. В одной из таких поездок на фронт была, например, ныне живущая в Минске Любовь Кондратьевна Бердникова, теперь уже по мужу Бируля. Прочитав в 1978 году в газете мои записки из фронтового блокнота "Память как струна", в которых упоминались песни, вначале позвонила, а затем и приехала в редакцию и привезла с собой сохранившуюся у нее с той памятной фронтовой поры нашу солдатскую газету "Красноармеец" с напечатанной там моей зарисовкой "Артисты приехали!"

Я, безусловно, был удивлен такому долголетию чудом уцелевшего до сего времени экземпляра "дивизионки" и с интересом выслушал Любовь Кондратьевну, теперь уже трижды бабушку, а тогда совсем еще юную танцовщицу. Как сейчас, вижу перед собой импровизированную сцену — ею служил кузов полуразбитой на фронтовых ухабах прославленной "полуторки", — и вокруг нее плотное кольцо красноармейцев, уставших, вышедших только сегодня с утра из боя, а завтра — снова туда же, в его пекло.

На фронт к нам приезжали исполнительницы русских и татарских народных песен Загида Саляхова и Александра Бабенова. Им усердно аккомпанировали татарский композитор Гани Валеев — на баяне, губных гармониках, и скрипачка Виктория Рупышева. Песня Валеева "Возвращайся с победой домой" в исполнении Саляховой и особенно "Ой, туманы мои, растуманы...", которую пела Бабенова, звучали в том концерте дважды: казалось, с каждого из солдат усталость как рукой сняло, и они дружно скандировали: "Бис!" То же самое слышалось и тогда, когда артистка Эсфирь Файнтих, искусно ведущая концерт, прочитала отрывок из поэм А.Твардовского "Страна Муравия" и "Василия Теркина".

...Обо всем этом я подробно писал полвека назад. Охотно, с волнением пишу, вспоминая былое, незабываемое, и сейчас.

Григорий ТАРАСЕВИЧ.

ЭЦЮДЫ

ВАЧЫМА ДЗЯЦІНСТВА

Прыгадваецца, як у першыя дні ліпеня 1944 года нехта з вясковых сяброў-падшыванцаў ляцеў па вёсцы і крычаў: "Нашы ля рэчкі!", "Нашы прыйшлі!"

САЛДАЦКАЯ КАША

Некалькі гадзін назад нямецкая калона танкаў (мусіць, тая, што вырвалася з "катла") прайшла па шашы на захад. Моцных баёў ля нашай вёскі не было. Людзі вылазілі з падвалаў і скляпоў. Галодныя, знясіленыя, з надзеяй глядзелі на дарогу.

Мы з сябруком Колькам куляй ляцелі да рэчкі. Абмінулі некалькі спаленых хат, "пераскочылі" поплаў. І вось яна, рэчка. Але што гэта? Мост разбураны, тырчаць толькі канцы абпаленых парэнчаў. Вакол усё кіпела, ляскатала. На вялізных цягачах голыя да пояса салдаты падвозілі з бліжэйшага лесу тоўстыя бярвёны, разразалі на кавалкі, мацавалі іх скобамі. Вось-вось будзе і мост. На тым беразе рэчкі з"яўлялася ўсё больш і больш танкаў. Мы, як зачараваныя, глядзелі на гэты жывы цуд.

Колька першы ўлавіў пах нечага смачнага. "Вунь кухня ля кустоў, пойдзем туды", — глытаючы сліну, сказаў ён. З ранку ў нас расінкі не было ў роце. А сонца напякло аголеныя "авечымі" нажніцамі галовы.

Малады салдацік, які ўвіхаўся ля вялікага "катла на колах", добразычліва ўсміхнуўся, распытаў, ці далёка вёска, як нас завуць. Потым узяў два кацялкі, наклаў у іх кашы: "Ешце, рабяткі, только посуд вярніце".

Нарэшце пераправу наладзілі. Танкі адзін за другім, прагінаючы драўляны смалісты насціл, "выпаўзалі" на наш бераг. Мы з Колькам беглі побач з гэтымі магутнымі машынамі, і нам махалі рукою салдаты, запыленыя, радасныя. А паху той прасяной кашы мне і сёння не забыць. Нічога смачнейшага, здаецца, ніколі не еў.

КАЛГАСНЫ АРТЫЛЕРЫСТ

Гэта, відаць, быў абоз. Ён ляскатаў некалькі дзён па бруку. У вялізных фурах ляжалі скрынкі, мяхі і іншая вайсковая маёмасць. Перадавыя часці ўжо некалькі дзён як "сіганулі" па пятах немцаў. Абоз таксама трымаў тэмп, але скорасць была не тая: коні, мокрыя ад гарачыні, запененыя, хутка стамляліся.

Аднойчы ўвечары невялікі атрад абознікаў спыніўся на поплаве ля арэшніку. Коні прагна скублі траву. Іграў гармонік. Салдаты насілі ваду з крынічкі, мыліся. Потым былі танцы (вясковыя дзяўчаты не прапусцілі моманту, столькі кавалераў яны даўно не бачылі).

Мы з Колькам і тут цікавалі за ўсім. Бачылі, як наваксаваныя салдацкія боты і ношаныя-пераношаныя дзявочыя "лодачкі" ступалі блізка-блізка...

На другі дзень пабеглі з сябрукам на поплаў. Тут ужо нікога не было. Валяліся бляшанкі ад кансерваў і ледзь-ледзь тлела вогнішча. Раптам заіржаў конь. Мы кінуліся ў алешнік. Ён ляжаў, знясілены, пад невялікім кустом. Усё хацеў падняцца на ногі, хроп, але галава хілілася долу. Мы скокнулі на поле, нарвалі на ўзмежку дзяцельніку, прынеслі коніку. Ён неяк нехаця пачаў есці. Потым паклікалі конюха, кульгавага дзядзьку Яўсея. Ён зрабіў нейкую мазь, змазаў скрываўленыя плямкі на "плячах" жывёліны. Назваў коніка чамусьці Артылерыстам. Яўсей дзесьці ўмудрыўся знайсці торбу аўса, падсілкоўваў яго дзень пры дні. Конік у хуткім часе акрыяў, пачаў жыць у канюшні, яго ўзялі на ўлік у бухгалтэрыі калгаса як "цяглавую сілу".

Прайшоў год, другі. І сёння, здаецца, бачу гэтага даўганогага, хуткага як маланка коніка. На ім звычайна ездзіў "пад сядлом" старшыня калгаса. Не даваў нікому. Толькі калі хто жаніўся, дык запрагалі Артылерыста ў вазок. І трэба было бачыць, як ганарова нёс ён сваю галаву, як "гуляў капытамі". Быццам адчуваў важнасць падзеі.

НЕ ЗГАСНІ, ЗОРАЧКА

Вайна грымела дзесьці далёка. З ваенкамата прынёс паштальён позвы маладым мужчынам і хлопцам. Зборы былі кароткія. Невялікі ўрачысты вечар. Плакалі блізкія і родныя. Стары Паўлюк выцінаў на скрыпцы "Последний нонешний денечек гуляю с вами я, друзья..."

Праводзілі навабранцаў далёка за вёску. Яны, падпітыя, "харахорыліся", казалі, што "даб"юць немца ў яго бярлозе". І ўсе верылі ў гэта, думалі, што і праўда без нашых вяскоўцаў там не ўправяцца.

Васіль Лосік, бондар, пячнік, вялікі і дужы, як дуб, не мог адарвацца ад сваіх: ён пакідаў семярых дзяцей, адно меншае за другое. Жонка Алеся галасіла на ўвесь белы свет: "Чуе маё сэрца бяду... Што я буду рабіць адна з такімі маленькімі?"

Праз некалькі месяцаў паштальён пачаў прыносіць горкія паведамленні: "Ваш сын загінуў...", "Ваш муж па-геройску змагаўся, прапаў без вестак". Мала хто з тых прызыўнікоў 1944 года вярнуўся дамоў.

Алеся Лосік дачакалася мужа, але прыйшоў ён без рукі. Працаваў рахункаводам у канторы калгаса. Любіў выпіць. І тады яго расказам пра вайну не было канца. У час сенакосу Васіль не любіў сядзець у канторы, умудраўся класці і адной рукой хвацкія стажкі. А калі будавалі брыгадны клуб, дык ён зрабіў зграбную, ёмкую печку.

Даўно няма ўжо ў жывых рахункавода, бондара і печніка Васіля Лосіка. Толькі стаіць тая печка ў старэнькім, латаным-пералатаным брыгадным клубе. Ды на сцяне хаты, дзе ён жыў, прыгледзеўшыся, можна ўбачыць выцвілую чырвоную фарбу на драўлянай зорачцы. Нядаўна Алесі калгас прадаў пяць кіло цукру і два кіло грэчкі. Як сям"і франтавіка і ветэрана працы. Алеся радавалася як малое дзіця...

Канстанцін ПРЫЁМКА.

ПЕРАДАВАЯ ЛІНІЯ СЭРЦА

Ёсць у нашым жыцці перадавая, дзе вечна кіпіць бой. Не спыняецца ён ні на адну хвіліну. Ідзе бітва за жыццё чалавека. Супраць яго ашчаніліся ўсе сілы: атручаныя паветра, ежа, пастаянныя стрэсы, нестабільнасць у грамадстве. А процістаяць гэтаму людзі ў белых халатах.

Уяўляю, як ім цяжка. Сёння, калі ўсё прадаецца і ўсё купляецца. Я маю на ўвазе не рэчы, а справы, учынкі людзей. Урачы працуюць на перадавой нашага жыцця, не здрадзілі свайму прызванню — стаяць на варце здароўя людзей, засцерагаюць іх ад стрэсавых катаклізмаў такога непрадказальнага часу.

Дзякуй Богу, што яны ёсць на свеце. Такія, як намеснік галоўнага ўрача санаторыя "Бярэзіна" Барысаўскага раёна Ала Уладзіміраўна Грынкевіч. Чулы, ветлівы, уважлівы чалавек, яна гатова зрабіць усё каб дапамагчы нямоглым інвалідам, ветэранам вайны і працы.

Можна шмат расказваць пра галоўнага ўрача санаторыя Уладзіміра Уладзіміравіча Вароніна, яго згуртаваны калектыў. Яны засталіся верныя клятве Гіпакрата, робяць усё магчымае і немагчымае, каб адпачываючыя вярталіся з санаторыя бадзёрыя, поўныя сіл і энергіі, каб нішто не азмрочыла іх жыццё.

Вось толькі адзін прыклад. Дзве жанчыны, якія адпачывалі ў санаторыі, забылі там пярсцёнак і туфлі. І што вы думаеце, забытыя рэчы былі вернуты ўладальніцам.

Хочацца сказаць людзям у белых халатах вялікі дзякуй. За тое, што яны ёсць, што захавалі ў сваім сэрцы міласэрнасць, любоў да людзей, што засталіся верныя свайму абавязку.

Марыя БУЦКЕВІЧ.

ПРАГРАМА ТЭЛЕБАЧАННЯ

4 ліпеня, панядзелак

Беларускае тэлебачанне

9.05. Пад купалам Сусвету.
9.15. Пяць хвілін на жарты.
9.20. Да 50-годдзя вызвалення Беларусі. "Пасля Перамогі". 1-я с.
9.55. Фестываль духоўнай музыкі. Ч.1-я.
10.25. Да 50-годдзя вызвалення Беларусі. "Скрыжаванні вайны". Спектакль. Ч.1-я.
11.15. "Шматгалоссе".
13.30. Навіны.
Экран — абітурыенту
13.40. Матэматыка.
14.10. Фізіка.
14.40. Гісторыя.
15.05. Тэлебом.
16.00. Абласныя навіны (Брэст).
16.15. "Літары на мармуры".
16.50. Навіны.
17.00. Дак.фільмы.
17.25. Навіны Бі-бі-сі.
18.00. "Вялікая Айчынная". Д/ф. 15-я с.
18.50. Да Дня незалежнасці ЗША. Выступленне часовага паверанага ў справах ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Джорджа Крола.
19.00. "Планета людзей".
19.20. Да 50-годдзя вызвалення Беларусі. Л.Абеліёвіч. "Партызанскія балады".
19.40. І Міжнародны пленэр імя Марка Шагала ў Віцебску. Ч.1-я.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пяць хвілін на жарты.
21.40. Студыя "Тэлесябрына".
21.45. Спартыўны тэлекур'ер.
22.05. Пад купалам Сусвету.
22.15. І Міжнародны пленэр імя Марка Шагала ў Віцебску. Ч.2-я.
23.15. НІКа.
23.30. Надвор'е.
23.40. "Цэзар-заваёўнік" (Італія).

Канал "Астанкіна"

8.00. Мультфільм.
8.20. Паглядзі, паслухай...
8.45. "Дзікая ружа".
9.10. "Ты памятаеш, таварыш?".
10.00, 15.00, 17.00, 20.00. Навіны.
10.20. "Вяртанне". Н/п фільм.
15.25. Наш музычны клуб.
16.00. Зорная гадзіна.
16.40. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.25. Свет сёння.
17.40. Азбука ўласніка.
17.50, 20.30. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая ружа". Тэлесерыял.
18.55. Мужчына і жанчына.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.
22.25. Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу. Трансляцыя з ЗША. У перапынку — навіны.
0.25. Імгненні вялікага футбола.
0.40. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Вуснамі дзіцяці.
8.00. Навіны Бі-бі-сі.
8.30. "Люська". Д/ф.
9.00. "Ура, канікулы!" і іншыя мультфільмы.
10.25. Кіно ў ліпені.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. "Дзядулева дудачка". Мультфільм.
15.30. Прыгоды ваўчара.
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія. "Ад Дзямідава да нашых дзён".
16.35. "Урача выклікалі?".
16.50. Бізнес у Расіі.
17.20. Свята кожны дзень.
17.30. Выратаванне 911.
18.30. "Жанчыны свету". Д/ф.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. Лайза Мінелі ў Расіі.
21.00. Без рэтушы.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Экран крымінальных паведамленняў.
22.45. Анімэтка.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Адам і Ева +.
13.30. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы". 7-я серыя.
14.20. "Песня".
14.45. "Страсці". 1-я серыя (Італія).
16.20. "Заечыя слёзы".
16.30. Парад кветак Галандыі.
16.45. "Тарэцкае кап'ё".
18.10. "Адна кропля".
18.55. "Улюбёная варона".
19.05. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы". 7-я серыя.
19.55. Пляжны валейбол. Чэмпіянат Расіі.
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Свет мастацтва.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
22.20. Дадатак да праграмы "Свет мастацтва".

5 ліпеня, аўторак

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. "А старыя людзі казалі...". Д/ф.
8.50. Надвор'е.
9.00. "Дзівосны манеж" і іншыя мультфільмы.
9.25. Пяць хвілін на жарты.
9.30. "Цэзар-заваёўнік" (Італія).
11.20. "Скрыжаванні вайны". Спектакль. Ч.2-я.
12.10. "Нов і К"-топ-10.
13.10. Творчасць К.Жука.
13.30. Навіны.
Экран — абітурыенту
13.40. Матэматыка.
14.10. Фізіка.
14.40. Беларуская літаратура.
15.10. Фільм-канцэрт.
16.00. Абласныя навіны (Віцебск).
16.15. "Халады ў пачатку вясны".
16.45. Навіны (з сурдаперакладам).
16.55. Існасць.
17.25. Навіны Бі-бі-сі.
18.00. Эканамікст.
18.10. "Вялікая Айчынная". Д/ф. 16-я с.
19.00. Эканамічная хваля.
19.45. Стоп-кадр.
20.05. Вакальны цыкл Р.Шумана.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Пасля Перамогі". 2-я с.
22.10. Пад купалам Сусвету.
22.20. "Час выбраў нас". 4-я с.
23.30. І Міжнародны пленэр імя Марка Шагала ў Віцебску. Ч.3-я.
0.30. НІКа.
0.45. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"

8.00. Агляд рынку нерухомасці.
8.15. Вясёлыя ноткі.
8.35. "Басаножка і яе сябры".
9.00. "Дзікая ружа".
9.25. Прывітанне з Грэндфлаў.
9.45, 23.15. Прэс-экспрэс.
10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
10.20. "Джыўс і Вустэр". Тэлесерыял.
15.25. "Вайна гобатаў".
15.50. Паміж намі, дзяўчынкамі...
16.05. Рок-урок.
16.40. Планета.
17.25. Дакументы і лёсы.
17.40. Знак пытання.
17.50, 20.35. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая ружа". Тэлесерыял.
18.55. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. З першых рук.
20.55. Залаты шлягер.
21.45. "Пунсовы першацвет" (ЗША — Вялікабрытанія). 1-я с.
23.25. Футбол. Чэмпіянат свету. 1/8 фіналу.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Джэнтльмен-шоу.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.30. Ранішні канцэрт.
8.45. Без рэтушы.
9.40. Тэлегазета.
9.45. "К-2" прадстаўляе.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Дзіцячы музычны фестываль.
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
16.50. Ваша права.
17.05. Чалавек справы.
17.40. Свята кожны дзень.
17.50. Ніхто не забыты.
17.55. Музыка на дэсерт.
18.10. L-клуб.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. Рэпарцёр.
19.55. Чэмпіянат свету па футболу. 1/8 фіналу.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. "Сярод шэрых камянёў". Маст.фільм.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы". 8-я с.
14.20. "Адважныя джыгіты".
14.45. "Наш чалавек у Сан-Рэма". Маст.фільм.
16.35. Тэлемагазін.
16.40. "Прадавец птушак". Тэлефільм.
17.40. Адкрываю для сябе Расію.
18.10. "Заяц, Скрып і скрыпка". Мультфільм.
18.55. "Шлюб".
19.05. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы". 8-я с.
19.55. "Юсі Ватанен жэніцца".
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Страказа.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
22.20. "Семнаццаць імгненняў вясны". 9-я с.

6 ліпеня, серада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. "Пасля Перамогі". 2-я с.
8.55. Пяць хвілін на жарты.
9.00. Надвор'е.
9.10. "Час выбраў нас". 4-я с.
10.20. Відзьма-нявідзьма.
11.20. "Скрыжаванні вайны". Спектакль. Ч.3-я.
12.10. "Мара маленькага асляняці". Мультфільм.
12.20. "Купальская ноч".
13.30. Навіны.
Экран — абітурыенту
13.40. Матэматыка.
14.10. Гісторыя.
14.40. Фізіка.
15.10. Канцэрт лаўрэатаў Рэспубліканскага конкурсу юных выканаўцаў на духавых інструментах музычнай школы № 14 г.Мінска.
15.40. "Ірынчын дзённік".
15.55. Праграма перадач.
16.00. Абласныя навіны (Гомель).
16.15. "Калі Віцебск быў Парыжам". Д/ф.
16.45. Навіны.
16.55. Фільм-канцэрт.
17.25. Навіны Бі-бі-сі.
18.00. "Вялікая Айчынная". Д/ф. 17-я с.
18.50. "Крок". "Карамболь". Урач-сексапатолаг Д.З.Капусцін.
19.20. Праблемы аховы навакольнага асяроддзя.
20.05. Праграма для дзелавых людзей.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Пасля Перамогі". 3-я с.
22.20. Пад купалам Сусвету.
22.30. "Час выбраў нас". Заключная серыя.
23.35. Дзесяць хвілін плюс стагоддзе.
23.45. НІКа.
24.00. Надвор'е.
0.10. Грэка-рымская барацьба. Беларусь — Расія.

Канал "Астанкіна"

8.00. Агляд рынку нерухомасці.
8.15. "Месяцавая дарожка".
8.30. "Дзікая ружа".
8.55. Клуб падарожнікаў.
9.45, 0.15. Прэс-экспрэс.
10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
10.20. "Джыўс і Вустэр". Тэлесерыял.
15.25. "Вайна гобатаў".
15.50. Дзённік дзіцячага кінафестывалю.
16.05. "Лятаючы дом".
16.40. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.25. Свет сёння.
17.40. Тэхнадром.
17.50, 20.35. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая ружа". Тэлесерыял.
18.55. "Адродзіцца натхненне...". Акцёр В.Гафт і мастак М.Сафронаў. Вядучы — У.Малчанаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Чалавек і закон.
20.55. "Пунсовы першацвет". 2-я с.
22.15. Фестываль песні імя Я.Мартынава (г.Данецк).
23.45. Новыя жыхары.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Добрай раніцы.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.30. Пілігрым.
9.15. Ура, канікулы! "Залатыя рогі", "У заапарку рамонт".
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія. "Далёкі Усход".
16.50. Рубяжы.
17.05. Будні.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. "Музычная легенда". С.Лемешаў, І.Казлоўскі.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.25. Пяць хвілін аб добрым жыцці.
20.30. Рэк-тайм.
21.05. Зала чакання.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Экран крымінальных паведамленняў.
22.45. Зорны дождж.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы". 9-я серыя.
14.20. "Непераможныя".
14.45. "Кароткі подых кахання". Маст.фільм.
16.35. Урок нямецкай мовы.
16.50. Фільм-канцэрт.
17.10. "Тайна карабельнага гадзінніка". Маст.фільм.
18.55. "Тайнік багатых адкрыццяў". Тэлефільм.
19.05. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы". 9-я серыя.
19.55. Мультфільм для дарослых.
20.05. Блеф-клуб.
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. "Падсякай". Праграма для рыбаловаў.
21.10. Апавяданне І.Е.Хейфіца чытае А.Даль.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
22.20. "Семнаццаць імгненняў вясны". 10-я серыя.

7 ліпеня, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Крэда.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
8.45. "Час выбраў нас". Заключная серыя.
9.50. Надвор'е.
10.00. "Пасля Перамогі". 3-я с.
10.45. "Скрыжаванні вайны". Спектакль. Ч.4-я.
11.45. Гісторыя ДАВТа Беларусі ў асобах. Ч.3-я.
12.50. Дзесяць хвілін плюс стагоддзе.
13.00. "Госць".
13.30. Навіны.
Экран — абітурыенту
13.40. Матэматыка.
14.10. Беларуская літаратура.
14.40. Фізіка.
15.10. Мультфільмы.
15.55. Праграма перадач.
16.00. Абласныя навіны (Гродна).
16.15. "Еўрапейскі калейдаскоп".
16.45. Навіны.
16.55. "Незабыўнае". Сустрэча на Кургане Дружбы.
17.25. Навіны Бі-бі-сі.
18.00. "Вялікая Айчынная". 18-я с.
18.50. Зачытайце маё пісьмо...
18.55. Зрабі сабе кар'еру.
20.10. Пазіцыя ўрада.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Пасля Перамогі". 4-я с.
22.20. Пад купалам Сусвету.
22.30. "Крок".
23.45. НІКа.
24.00. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"

8.00. Агляд рынку нерухомасці.
8.15. "Капрызка".
8.40. "Дзікая ружа".
9.05. У свеце жывёл.
9.45, 0.40. Прэс-экспрэс.
10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.30. Навіны.
10.20. "Джыўс і Вустэр". Тэлесерыял.
15.25. "Вайна гобатаў".
15.50. Мульцітролія.
16.05. ...Да 16 і старэйшым.
16.40. За кулісамі. Каспій — агульны бераг пяці дзяржаў.
17.25. Дакументы і лёсы.
17.40. Загадка СБ.
17.50, 20.30. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая ружа". Тэлесерыял.
18.55. Асобы расійскай палітыкі. Аляксандр Якаўлеў.
19.15. Кампазітар С.Тулікаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква — Крэмль.
21.00. Лато "Мільён".
21.30. "У светлую месяцавую ноч" (Італія).
21.40. Фестываль "Белыя ночы Санкт-Пецярбурга".

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Рэк-тайм.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.30. Тэлегазета.
8.35. Паехалі.
8.45. "Санта-Барбара".
10.25. Рэпарцёр.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост". "Музычны клас".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
16.50. Антракт.
17.00. Стырнавая кніга. "Модны мастак".
17.30. М-трэст.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. У свеце аўта- і матаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.25. "Ля самага Чорнага мора".
21.00. Спявае Алена Абразцова.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Цішыня № 9.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. "Да вас, сучаснікі мае".
14.45. "Гранатавы бранзалет". Маст.фільм.
16.20. Еўрапейскі калейдаскоп.
16.50. Маладыя фантасты Расіі.
17.20. "Жыў-быў Іванка".
17.40. Рэформа і ўлада.
18.10. "Нязнайка ў Сонечным горадзе". Фільм 1-ы "Як Нязнайка рабіў добрыя ўчынкі".
18.55. Парады садаводам.
19.05. Кароткаметражныя фільмы.
20.25. "Прыйдзе каханне".
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Фільм-канцэрт
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Па ўсёй Расіі.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
22.20. "Вячэрні звон".

8 ліпеня, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. "Аліса ў Краіне цудаў". Мультфільм.
9.00. Пяць хвілін на жарты.
9.05. Надвор'е.
9.15. "Пасля Перамогі". 4-я с.
10.00. "Крок". "Карамболь". Урач-сексапатолаг Д.З.Капусцін.
10.30. Для школьнікаў. Экспедыцыя ў Бярэзінскі запаведнік.
10.55. "Скрыжаванні вайны". Спектакль. Ч.5-я.
11.40. Сямейная парачка.
12.40. "Я + Я". Мужчына і жанчына.
13.15. Пазіцыя ўрада.
13.30. Навіны.
Экран — абітурыенту
13.40. Беларуская літаратура.
14.10. Гісторыя.
14.40. Матэматыка.
15.40. Фільм-канцэрт.
15.55. Праграма перадач.
16.00. Абласныя навіны (Магілёў).
16.15. "Край". Лекарка і пісьменніца з Навагрудка Саламея Русецкая.
16.45. Навіны.
16.55. "Царэўна-жаба". Мультфільм.
17.25. Навіны Бі-бі-сі.
18.00. Эканамікст.
18.10. "Вялікая Айчынная". 19-я с.
19.00. Эпіцэнтр.
19.35. Кінанарыс.
19.45. Бізнес-рынг.
20.15. Студыя "Тэлесябрына".
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пяць хвілін на жарты.
21.40. "Разява". Маст.фільм (Францыя).
23.25. Пад купалам Сусвету.
23.35. НІКа.
23.50. Надвор'е.
24.00. Рок-айленд-шоу.

Канал "Астанкіна"

8.00. Новы старт.
8.15. Сарока.
8.45. "Гарачаў і іншыя".
9.15. Эльдарада.
9.45, 0.30. Прэс-экспрэс.
10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
10.20. "Джыўс і Вустэр". Тэлесерыял.
15.25. "Прыгоды ў горадзе, якога няма".
17.25. Рэха тыдня.
17.45, 20.35. Надвор'е.
17.50. Чалавек і закон.
18.20. "Гарачаў і іншыя".
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Чалавек тыдня.
21.05. "Дэн Огаст". Тэлесерыял.
22.00. Палітбюро.
22.50. Аўта-шоу.
23.15. Фестываль "Белыя ночы Санкт-Пецярбурга".

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Анімэтка.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.30. Тэлегазета.
8.35. Паехалі.
8.45. "Санта-Барбара".
9.35. "Літургія апантаных". Спектакль-містэрыя.
10.30. "Крымскія замалёўкі". Д/ф.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
16.50. "Капкан для бацькоў: мядовы месяц на Гаваях". 1-я с.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. Звычайная справа.
18.10. Тэатральны раз'езд.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.25. Ніхто не забыты.
20.30. Я — лідэр.
21.00. "К-2" прадстаўляе.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. "Сватаўство гусара".
23.45. Арт-абстрэл.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. "Фердынанд Цудоўны". Музычны фільм.
14.45. "Сэрэнада", "Парасон", "Вяселле".
16.05. Тэлемагазін.
16.10. "Усё цудоўна". Музычны фільм.
16.50. Дзецям пра зверанят.
17.20. "Капітан", "Чып". Мультфільмы.
18.15. "Лёгкі хлеб".
19.00. "Наш двор".
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Спявае Г.Вішнеўская.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спорт, спорт, спорт...
22.10. Ваш стыль.
22.20. "Прынцэса мафіі" (ЗША).

8-й канал

4 июля, понедельник

19.00 Мультсериал "Вольтрон".
19.25 Полицейский сериал "Хилл Стрит Блюз": "Проще простого".
20.10 "Вось мы... для Вас".
20.20 БЕЛНЕКС представляет мультипликационный фильм Уолта Диснея "Аладдин", 1-я часть.
20.50 Телесериал "Морена Клара", 41-я серия.
21.40 Городские часы.
22.00 БЕЛНЕКС представляет художественный фильм с участием Брендона Ли "Наемник".

5 июля, вторник

19.00 Мультсериал "Вольтрон".
19.25 Студия "ИНТЕКС": "Новости".
19.35 Многосерийный фильм "Лабиринт правосудия": "История Леона".
20.25 БЕЛНЕКС представляет мультипликационный фильм Уолта Диснея "Аладдин", 2-я часть.
20.55 Телесериал "Морена Клара", 42-я серия.
21.45 У афиши.
22.00 БЕЛНЕКС представляет фантастический боевик "Киборг-ищейка".

6 июля, среда

19.00 Мультсериал "Вольтрон".
19.25 СОЛТЕК: "Новости".
19.30 Полицейский сериал "Хилл Стрит Блюз": "Чемодан".
20.20 БЕЛНЕКС представляет мультипликационный фильм Уолта Диснея "Аладдин", 3-я часть.
20.50 Документальный фильм "Освящение престола".
21.20 Астра-класс..
21.45 БЕЛНЕКС представляет художественный фильм "Нико 6: зона смертельной опасности".

7 июля, четверг

19.00 Мультсериал "Вольтрон".
19.30 Многосерийный фильм "Лабиринт правосудия": "Судьба".
20.20 БЕЛНЕКС представляет мультипликационный фильм Уолта Диснея "Красавица и Чудовище", 1-я часть.
20.50 Спортивная программа "Файт".
21.10 БЕЛНЕКС представляет художественный фильм Джона Ву "Пуля в голову".

8 июля, пятница

19.00 Мультсериал "Вольтрон".
19.25 "СОЛТЕК": "Доремифасольки".
19.35 Дайджест программы "Жизненный выбор": "Дети и астма".
20.00 БЕЛНЕКС представляет мультипликационный фильм Уолта Диснея "Красавица и Чудовище", 2-я часть.
21.00 Foxy music (повтор).
21.45 БЕЛНЕКС представляет художественный фильм с участием Брендона Ли "Ворон".

Наш адрас:
220013, гор.Мінск, вул.Б. Хмяльніцкага,10-А,паверх 9, рэдакцыя газеты "Мінская праўда".

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай рэдакцыі —68-29-76, намесніка галоўнага рэдактара —68-25-81, адказнага сакратара —68-26-48, сакратарыята —68-26-48, аддзелаў: Саветаў —68-26-38, адукацыі і культуры —68-25-76, сацыяльна-эканамічнага —68-25-43, грамадска-палітычнага —68-25-42, інфармацыйна-аналітычнага —68-28-33, пісьмаў і маральна-бытавых праблем —68-25-83, ілюстрацыі —68-25-03,68-26-48, камерцыйнага — 68-25-86, бухгалтэрыі —68-26-65.
Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Барысаве —(8-277)5-15-61,Вілейцы —(8-271)5-57-86,Нясвіжы—(8-270)5-41-88, Салігорску — (8-210) 2-49-60.

ЗАСНАВАЛЬНІК — Мінскі абласны Савет народных дэпутатаў, 220625, г.Мінск, вул. Энгельса, 4.
"Мінская праўда"— орган Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

Галоўны рэдактар М.А.ШЛОМА.

Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.
Адказнасць за падбор і дакладнасць апублікаваных фактаў і іншых звестак нясуць іх аўтары.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Час падпісання ў друк: па графіку 22.10. Нумар падпісаны ў 22.00.
Набрана і звярстана на настольна-выдавецкім комплексе "Мінскай праўды". Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г.Мінск, пр. Ф.Скарыны, 79.
Тыраж 16600. Індэкс 63923. Зак.№68.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12